

Statistikaameti arengukava 2018–2022

Statistikaamet riikliku andmehalduse (*data governance*) juhtrollis

Sisukord

Sissejuhatus	3
Olukorra ülevaade	4
Missioon	6
Visioon	6
Põhiväärtused	7
Strateegiakaart	8
Peamised eesmärgid	9
Eesmärk 1. Pakkuda arusaadavat ja asjakohast teavet	9
Eesmärk 2. Tagada riikliku statistika õigeaegsus ja usaldusväärsus	10
Eesmärk 3. Luua kvaliteetset teavet võimalikult väikese halduskoormusega ja väga efektiivselt	11
Peamised meetmed ja tegevusvaldkonnad	12
Meede 1. Statistika tegemine võimalikult usaldusväärselt ja efektiivselt	12
Meede 2. Teadmuse lahtimõtestamine	14
Meede 3. Riigi andmehalduse juhtimine	15
Meede 4. Andmeteenuse loomine	16
Toetavad meetmed ja peamised tegevusvaldkonnad	17
Meede 5. Partnerluse loomine	17
Meede 6. Personali kompetentsuse suurendamine	18
Meede 7. Tootmissüsteemi digiteerimine	19
Strateegia uuendamine	20
Lisad	21
Lisa 1. SWOT-analüüs	21
Lisa 2. Eesmärkide näitajate kirjeldus	22
Lisa 3. Strateegia eesmärkide ja meetmete seosed Euroopa statistika tegevusjuhise näitajatega	24
Lisa 4. Põhistatistika toodete tegevusplaan	23
Tooterühm: rahvastikustatistika	23
Tooterühm: sotsiaalstatistika	24
Tooterühm: majandusstatistika	26
Tooterühm: keskkonnastatistika	30
Tooterühm: eri valdkondade statistika	32
Lisa 5. Arengukava ajaline teekaart	33
Lisa 6. Meetmete alamtegevuste eest vastutavad osakonnad	34
Lisa 7. Olulisemad mõisted koos selgitustega	35
Lisa 8. Lühendid koos selgitustega	37

Sissejuhatus

Statistikaamet (SA) on riigiasutus Rahandusministeeriumi valitsemisalas. Aastate 2018–2022 strateegia on viies iseseisva Eesti riigi statistikaameti ühtse dokumendina vormistatud pikaajaline arengukava.

Esimesel strateegiaperioodil (2003–2007) keskenduti peamiselt sellele, et saavutada kvaliteetse statistika tegija maine rahvusvaheliselt, pakkuda arvandmete kõrvale üha enam analüüsi, võtta kasutusele riiklikud andmekogud, luua veebipõhine andmeedastuskanal ja arendada statistika levi veebipõhiseid kanaleid.

Tunduvalt paranes tarbijate teadlikkus riiklikust statistikast. Enne strateegiaperioodi algust esitati õigusakte Statistikaametile kooskõlastamiseks harva ja juhuslikult, strateegiaperioodil suurenes Statistikaameti kaasatus õigusaktide eelnõude ning andmekogude andmekoosseisu ja kasutatavate klassifikaatorite kooskõlastamisse kaks korda. Riigiasutuste maine uuringus ajakirjanike seas jõudis Statistikaamet ametite pingereas 2006. aastaks seitsmendalt kohalt kolmandale.

Teise strateegiaga (2008–2012) viidi fookus andmekogumiselt infoteenuse pakkumisele. Samal ajal suurenes oluliselt veebipõhise andmekogumise osatähtsus – 35%-lt 78%-le laekunud aruannetest. Kolmandiku võrra suurenes riiklike andmekogude andmete taaskasutus – perioodi lõpuks põhines osaliselt või täielikult riiklikel andmekogudel 60% statistikatöödest. Ettevõtete aruannete eeltäitmine majandusaasta aruannete andmetega vähendas aruannete täitmiseks kulunud aega perioodi viimasel aastal sellele eelnenud aastaga võrreldes keskmiselt kaks korda. Tänu sellele vähenes tunduvalt ka halduskoormus.

Sel perioodil võeti vastu eelmisest põhjalikum riikliku statistika seadus, mis muu hulgas sätestas Eesti riikliku statistika süsteemi nõustava statistikanõukogu moodustamise ja statistikaprogrammi pikaajalise planeerimise, aga täpsustas ka riikliku statistika tegemiseks kogutud andmete teadusuuringuteks kasutamise korda.

2013. aastal läks Statistikaamet üle rulluvalle strateegiale, mis tähendab strateegia iga-aastast ülevaatamist. **Kolmas strateegia** – „Statistikaameti arengusuunad 2013–2018“ – oli sellel teel üleminekudokument, millega süvendati protsessipõhist töökorraldust. Olulisim samm oli oktoobris 2013 kehtima hakanud töökorralduse muudatus, mis koondas esimese statistikaametina maailmas kõikide statistikavaldkondade andmetöötluse kesksesse üksusesse, et automatiseerimise ja standardimise tulemusena efektiivsust suurendada.

Strateegia 2015–2020 oli esimene strategiadokument, mille kinnitas rahandusminister. Strateegiaperioodi eesmärk oli suurendada statistika asjakohasust ja avaldamise kiirust.

Statistikaameti **uus strateegia** (2018–2022) on loodud olukorras, kus kiiresti muutuv keskkonnas on oluliselt suurenenud ootused riigis olevate andmete kasutuseks ja statistika kiiremaks saamiseks võimalikult väikese halduskoormusega.

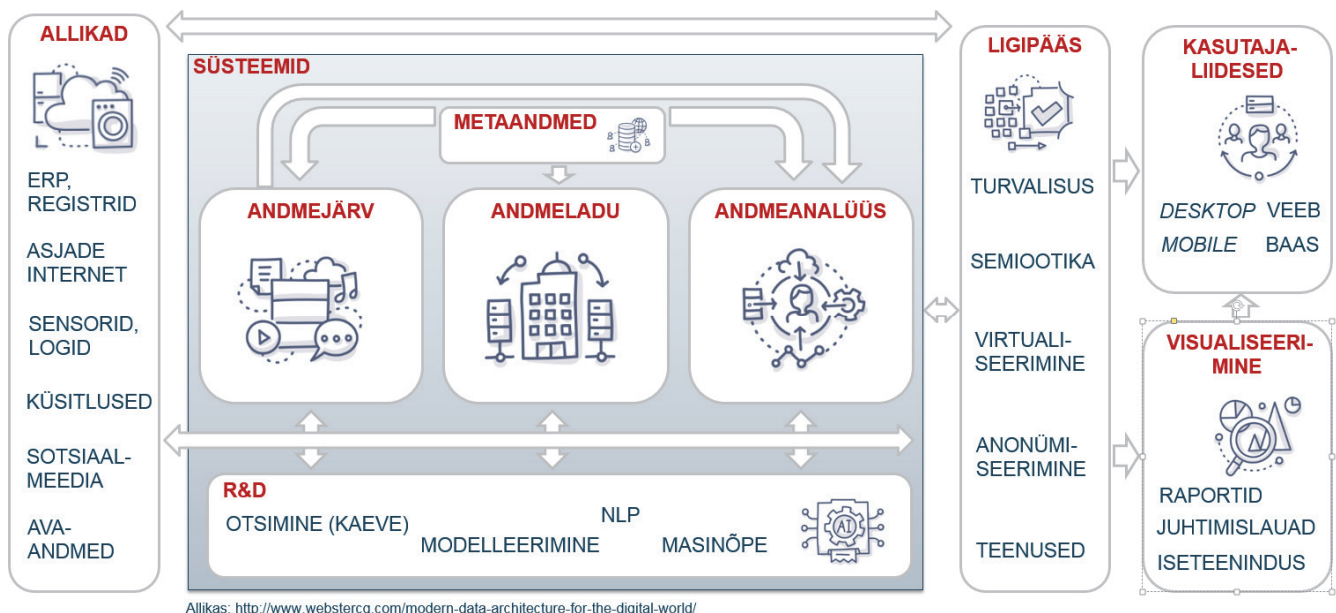
Suurimaks muutuseks tuleb uuel strateegiaperioodil pidada Statistikaameti kujundamist riiklikuks andmeagentuuriks – ametiks, kes pakub tarbijatele nii andmeid eri allikatest, tuge andmete kasutamisel kui ka klassikalist riiklikku statistikat. Info ülekülluse ajal, kui andmeid ja ka statistikat pakuvad eri organisatsioonid, on vajaliku teabe kättesaamiseks aina olulisem pakkuda kasutaja vajadustest lähtuvat statistikat. Seepärast on uues strateegias kesksel kohal personaliseeritud statistika ja andmeallikate pakkumine tarbijatele.

Kindlasti jätkab Statistikaamet uuel strateegiaperioodil läbirääkimisi tarbijatega, et saavutada kokkulepe jätta statistikaprogrammi vaid vältimatult vajalikud statistikatööd rahvusvaheliste ja arengukavade näitajate arvutamiseks ning leida ressursse, et täita uusi kohustusi Euroopa Liidu ees. Samuti jätkab Statistikaamet rahva ja eluruumide loenduse jaoks loodud infosüsteemide juurutamist teistes statistikatöodes ning tarbijate tellimuste kiirema täitmise eelduseks oleva paindlikkuse loomist organisatsioonis nii riikliku ühisprojekti „Aruandlus 3.0“ ja statistika tegemise infosüsteemi tänapäevastamise kaudu kui ka sisemiste ressursside arvelt.

Olukorra ülevaade

Statistikaameti kõige suuremad võimalused on seotud sellega, et nõudlus statistika järele kasvab ja andmeid oodatakse aina rohkemate nähtuste kohta ning kiiremini. Olemasolevate toodete arendamiseks ja uute loomiseks on mitu võimalust. Näiteks võib lisada tunnuseid riiklikesse andmekogudesse, suurendada Statistikaameti kehtestatud klassifikaatorite jt standardite kasutamist andmekogudes, võtta kasutusele uusi andmeallikaid (riigi- ja eraettevõtete tegevuse käigus tekkinud andmed, sh suurandmed, näiteks mobiilpositsioneerimise, kaardimaksekeskuse, kaupluste kassasüsteemide, arveldusandmete, internetipostituste, kiiruskaamerate jms andmed), suurendada koostööd teadusasutustega, osaleda rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja Euroopa statistika tegemisel, sh ühistrakenduste väljatöötamisel ja rakendamisel. Kõik see võimaldaks kasutusele võtta uusi meetodeid ja tehnoloogialahendusi (nt esitada ja tarbida statistikat nutiseadmetes, koguda rohkem geopositsioneeritud andmeid, kasutada sotsiaalmeediat andmeallika või hoopis levikanalina) ning arendada juba olemasolevaid või uusi tooteid.

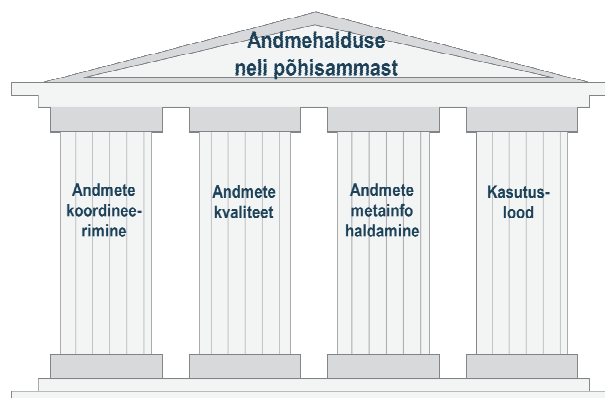
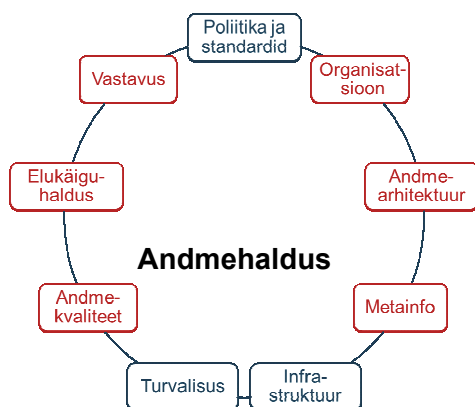
Alljärgneval joonisel on lihtsustatult kujutatud tänapäevast andmehalduse juhtimist Statistikaameti.

Maailma kogemuse najalt võib väita, et eduka andmetöötamise eeldus on rutiinselt toimiv ja terviklik andmehaldus. Andmehaldus koosneb mitmest aspektist, mida omakorda on vaja koordineerida ning juhtida. Eestis on Statistikaameti arvates kõige suuremat tähelepanu saanud andmete turvalisus (ISKE nõuded), kuid terviklikuks andmehalduseks on vaja süsteemselt arendada ka teisi aspekte. Statistikaamet on veendunud, et lähikümnenendi nutika riigi ja andmepõhiste otsuste tegemise olulisim alustala on kvaliteetsed, õiges vormis, õigeaegsed ning soovitud sisuga andmed. Nende kasutamise otsustavaid edutegureid on terviklik andmehaldusprotsess.

Kuna tegu on uue tegevusega, oleneb selle elujõulisus ressurside saamisest. Statistikaamet on valmis kõnealust tegevust aktiivselt koordineerima ja korraldama.

Alljärgneval joonisel on esitatud andmehalduse peamised osad rahvusvahelise jaotuse The Global Data Management Community (<https://dama.org/content/body-knowledge>) ja Statistikaameti järgi. Andmehalduse üheksast osast kuues on Statistikaametil juhtroll.

Statistikaameti kõige tugevam külg on nüüdisaegses töökeskkonnas statistikat tegevad pühendunud ja kogenud töötajad^a. Tänu kõrgharidusega, pühendunud ja kogenud töötajatele valmib rahvusvaheliselt tunnustatud ja usaldusväärne statistika, mis on tarbijatele väga vajalik, nagu näitavad regulaarsete tarbijauuringute tulemused^b ja aina suurenev meediakajastuste hulk. Statistikaprogrammi täitmise distsipliin on väga hea, avaldamiskalendrist kõrvalekaldumisi on alla 3% aasta avaldamistest. Statistikaameti tugevust näitab ka see, et rahvusvaheliste missioonide hinnangud on siiani olnud positiivsed. Avaldatud statistika revideerimise määr on olnud marginaalne. Arvestades üha suurema hulga andmekogude linkimisest tulenevaid riske, on Statistikaamet üha enam tähelepanu pööranud statistika tegemiseks kogutud andmete kaitsele. Seni ei ole ühtegi andmeleket ega statistilise konfidentsiaalsuse rikkumise juhtu tuvastatud.

Statistikaameti kõige nõrgemad küljed on seotud raha vähesusega. Selle tõttu on ameti töötajate palgatase Tallinna ja Harjumaa piirkonna palgaturu tööperede põhipalkade mediaanidega võrreldes madalamaid, samuti ei ole piisavalt raha töötajate ümber- ja täiendusõppeks, mis oleks väga vajalik, sest üha enam hakkab muutuma ametikohtade sisu: ühelt poolt väheneb lihttööd eeldavate töökohtade arv, teiselt poolt tekivad töökohad, mis eeldavad nüüdisaegset teadmust ja kompetentsust. Statistika infosüsteemi koosvõime ja ajakohasuse süsteemne arendamine on olnud viimastel aastatel piiratud mahuga. Tänapäevane info- ja tootmissüsteem aga on Statistikaameti strateegiliste eesmärkide saavutamise eeldus. Senist süsteemi ajakohastamata pole võimalik statistikat efektiivsemalt teha ja samal ajal säilitada vastavust nõuetele, mis on seotud väljundi asja- ja ajakohasusele.

Statistikaameti kõige suuremad välised ohud on samuti seotud töötajate liikumise ja andmekaitsega. Tõenäoliselt kasvab lähiaastatel veelgi konkurents töötajate pärast pankade, analüüsikeskuste ning interneti- ja infotehnoloogiaettevõtete, kes on huvitatud SA töötajate kogemuste ja oskuste rakendamisest oma tööprotsessi tõhustamisel ja uue lisaväärtuse loomisel. Turuolukorra nõrgenemisele võib kaasa aidata ka andmeesitajate vähenev valmisolek andmeid esitada, samuti andmekogude andmete kvaliteedi ja koosseisu muutused (andmekogudes toimuvate muutuste kooskõlastamine riigi infosüsteemi haldussüsteemis ei taga kehtestatud klassifikaatorite kasutamist, see ei ole kohustuslik). Samal ajal kasvab suurenevate andmemahudega küberrünnakute ja andmete lekke risk. Selle vältimiseks peab Statistikaamet pidevalt täiustama oma andmekaitsereegleid ja tagama vastavuse ISKE-3 tasemele.

Suurimaks ülesandeks jääb leida tasakaal suureneva infomahu töötlemise ja halduskoormuse vähendamise vahel. Uus strateegia on mõeldud selle tasakaalu parandamiseks halduskoormuse vähendamisel ning ühiskonda kuvatava info mahu ja selle esitamise kiiruse suurendamiseks.

Ülevaade põhineb Statistikaameti SWOT-analüüsil (vt lisa 1) ja Statistikaameti efektiivsuse analüüsil, mille Rahandusministeerium tellis 2017. aastal PriceWaterhouseCoopersi ASilt.

^a Väited tuginevad 2016. aasta töötajate rahulolu uuringu hinnangutele.

^b Tarbijauuringuid on tehtud alates 1996. aastast ja nende tulemustega saab tutvuda siin: <http://www.stat.ee/tarbijauuringud>.

Missioon

Statistikaameti missioon on pakkuda Eesti kohta usaldusväärset ja objektiivset infot.

Statistikaameti missioon lähtub riikliku statistika seaduse (vastu võetud 10.06.2010) 1. peatüki § 1 „Riiklik statistika“ punktist 2, mis ütleb, et riikliku statistika eesmärk on kajastada ühiskonna olukorda ja muutusi ning varustada ühiskonda rahvastiku, sotsiaalvaldkonna, majanduse ja keskkonna arengu seisukohalt olulise teabega, sealhulgas arengukavade ja prognooside koostamiseks, erineva poliitika kujundamiseks, teadus- ja rakendusuuringute tegemiseks ning teadmuspõhiste otsuste langetamiseks. Riiklik statistika on avalik info, mis vastab kindlatele põhimõtetele ja kvaliteedinõuetele. Need on kokku lepitud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni piirkonnas^a ja Euroopa Liidu asutamislepingus ning põhjalikumalt lahti seletatud Euroopa statistika tegevusjuhises^b. Vastavust Euroopa statistika tegevusjuhisele hindavad sõltumatud eksperdid.

Statistikaamet pakub infot Eesti kohta. Statistikaamet on Euroopa statistikasüsteemi (ESS) osa, seetõttu on tema ülesanne pakkuda riiklikku statistikat Eesti kohta ka väljaspool Eestit. ESS on partnerlus, mis koosneb liikmesriikide statistikaametitest, teistest riiklikku statistikat tegevatest institutsioonidest ja Eurostatist. Üldjuhul Eurostat ise statistikat ei tee, vaid annab juhised statistika tegemiseks ning koondab liikmesriikides tehtut. See partnerlus tagab ESSis tehtava statistika võrreldavuse ajas ja ruumis. Peale Euroopa Liidu esitab Statistikaamet Eesti statistikat veel paljudele rahvusvahelistele organisatsioonidele, nagu ÜRO-le, OECD-le jt.

Samuti on Statistikaamet Euroopa statistika Eesti tarbijale vahendaja, kasutades oma kogemust ja teadmisi. Ajal, mil tarbijad vajavad varasemast enam ajakohast statistikat ja teavet, on Statistikaameti ülesanne luua ajakohasemaid lahendusi andmete ja statistika levitamiseks kogu ühiskonnale: nii teadlastele, avaliku huvi esindajatele kui ka tavatarbijatele. Statistikaamet lähtub oma tegevuses ESSi kvaliteedi tagamise raamistikust.

Visioon

Aastaks 2022 on Eesti Statistikaamet Euroopa kõige efektiivsem ja innovaatilisem usaldusväärse ning tarbijasõbraliku statistika tegija.

Statistikaameti visiooni muudeti uue strateegia väljatöötamisel oluliselt. Uus visioon võtab arvesse tarbijate ja andmeesitajate ühiseid huve. Visioon koosneb neljast olulisest elemendist: efektiivsus, innovatsioon, kliendisõbralikkus ja usaldusväarsus.

- Efektiivsuse all mõistame Statistikaameti tekitatud halduskoormuse vähendamist, statistika tegemise kiirust, suutlikkust vastata kiiresti tarbijate ja klientide soovidele ning suurt motiveeritust pakkuda parimat statistikat.
- Innovatsiooni all mõistame Statistikaameti toodete, teenuste, protsesside ja organisatsioonikultuuri positiivset muutust, mis parandab märkimisväärselt statistika tegemise kiirust ja/või kvaliteeti.
- Kliendisõbralikkuse all mõistame Statistikaameti pakutava info kättesaadavust ning asja- ja ajakohasust. Samuti mõistame selle all andmeesitajate rahulolu ja motivatsiooni jagada riigile riikliku tähtsusega otsuste langetamiseks olulist infot.
- Usaldusväarsuse all mõistame seda, et Statistikaameti pakutav statistika ja andmed kajastavad tegelikku olukorda võimalikult tõetruult ja järjepidevalt ning vastavad metoodikale ja rahvusvahelistele standarditele.

Täpsemad visiooni ja strateegia mõõtmisalused on esitatud strateegiliste eesmärkide all.

^a <http://www.stat.ee/dokumendid/19430>

^b Euroopa statistika tegevusjuhise ja käesoleva strateegia eesmärkide ja meetmete täpsemaid seoseid kirjeldab lisa 3.

Põhiväärtused

Statistikaameti missiooni ja visiooni elluviimisel lähtume otsustamisel ja huvirühmadega suhtlemisel kolmest põhiväärtusest, mille all mõistame peamiselt järgmist.

■ Usaldusvärsus

- Meie tehtud statistika tugineb teaduslikult põhjendatud ja rahvusvaheliselt tunnustatud metoodikale
- Selgitame kõigile kasutatud metoodikat ja põhjendame saadud tulemusi
- Peame kinni statistilisest konfidentsiaalsusest
- Avaldame statistikat õigel ajal
- Kohtleme kõiki tarbijaid võrdselt
- Statistikaameti töötajad on oma ala eksperdid
- Meie tegevus on eetiline ja läbipaistev

■ Koostöö

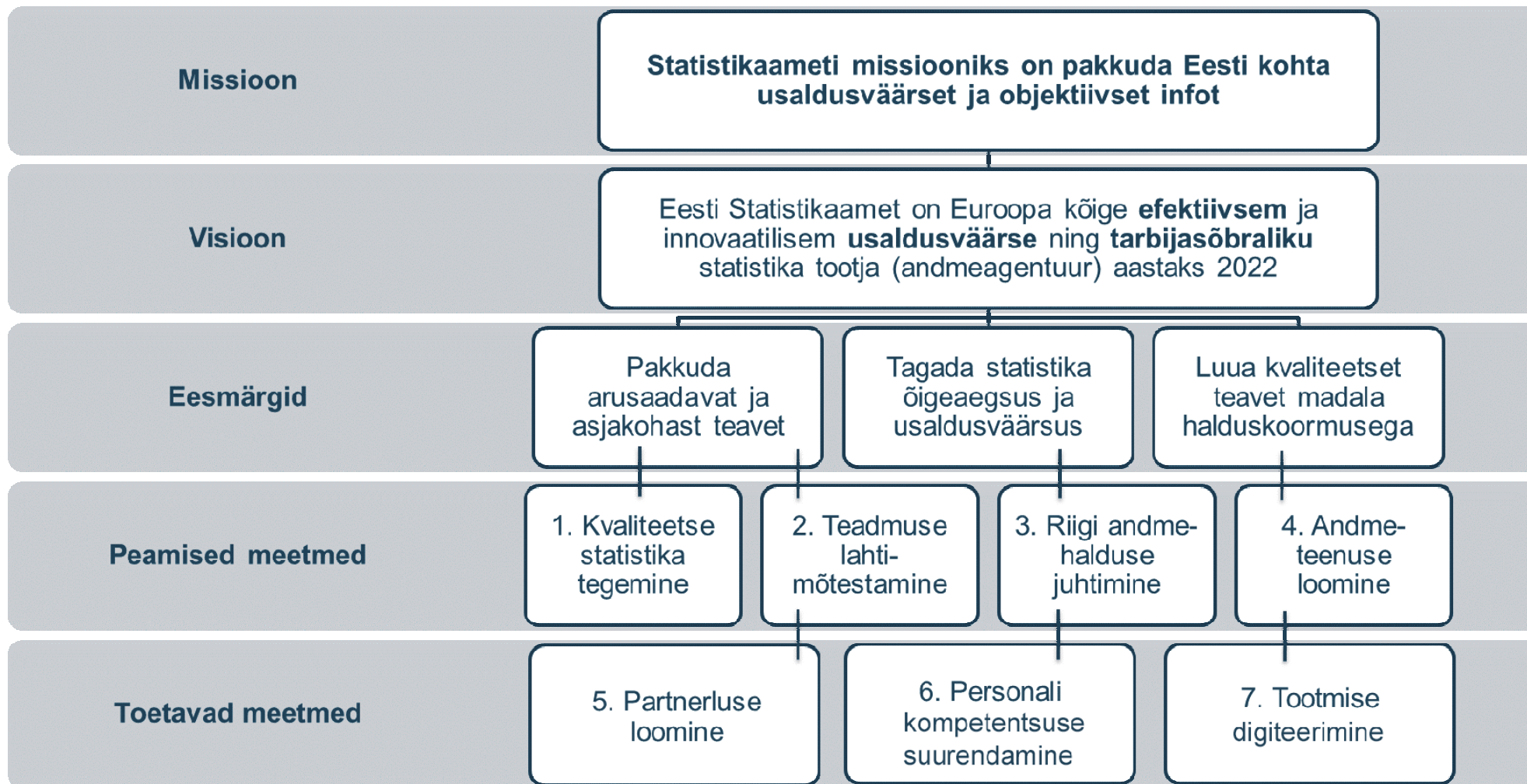
- Süveneme kliendi vajadustesse
- Osaleme proaktiivselt riiklike andmevajaduste kokkuleppimisel
- Panustame avalikesse aruteludesse, osaleme riigisisese ja rahvusvahelises statistikakoostöös
- Peame kinni kokkulepetest
- Toetame ja arendame majasisest koostööd ühise eesmärgi saavutamiseks
- Oleme suhtlemises avatud ja otsekohesed

■ Uuenduslikkus

- Oleme kursis tehnoloogia ja metoodikate arenguga
- Rakendame statistika tegemises uusi tehnoloogialahendusi ja metoodikaid
- Otsime ja võtame kasutusele uusi andmeallikaid
- Arendame personaliseeritud statistikat
- Julgeme katsetada
- Rakendame andmeteaduses ja statistika tegemises välja töötatud uuenduslikke meetodeid ja tehnoloogialahendusi
- Meie töötajate arvamus ja initsiatiiv on Statistikaameti arengu alus
- Taotleme igas tööloigus kvaliteeti ja tõhusust

Strateegiakaart

Strateegiakaart aitab paremini mõista missiooni ja visiooni elluviimiseks seatud peamiste eesmärkide ja meetmete omavahelisi seoseid. Alljärgnev joonis näitab eesmärkide ja meetmete seost sinise joone kaudu. Statistikaametis rakendatavad peamised meetmed aitavad kaasa ka teiste eesmärkide saavutamisele. Peamised eesmärgid ja meetmed on täpsemalt kirjeldatud strateegia peatükkides.

Peamised eesmärgid

Uuel strateegiaperioodil panustab Statistikaamet tugevasti kahes suunas: et riiklik statistika ja teave kajastaks tarbijatele huvipakkuvaid ehk **asjakohaseid** valdkondi, tagades järjepidevuse ka kaugemas tulevikus (aegpidevuse), ning teeks seda **arusaadavalt** ja võimalikult **kiiresti**.

Seega on Statistikaametil aastateks 2018–2022 kolm peamist eesmärki, mille saavutamist mõõdetakse strateegia lisas 2 kirjeldatud näitajate alusel.

EESMÄRK 1. PAKKUDA ARUSAADAVAT JA ASJAKOHAST TEAVET

Statistikaameti esmane ülesanne on tagada riigi baasstatistika, s.t teha riikliku statistika programmi statistikatööd, avaldades Vabariigi Valitsuse korralduses kokkulepitud väljundnäitajad. Lisaülesanne on osutada mitmesuguseid teenuseid, sh teha tellimustöid. Olukorras, kus tarbijale vajalik statistika vajab kiiremat teostust ja sageli ka lihtsamat andmete agregeerimist, on ametil oluline astuda samm edasi info (sh andmete) seostamisel ja selle pakkumisel eri huvipooltele. Sellise andmevahetuse ja seostamise eeldus on selge arusaam andmete tähendusest, kasutusvõimalustest ja -piirangutest (metainfo). Statistikaamet seab uuel strateegiaperioodil eesmärgi parema juhtimisinfo võimaldamiseks seostada riiklike andmekogude ja vahenduse arendamine.

ELi ja riigisiseste peamiste avaliku huvi esindajate statistikavajadus on pidevalt suurenenud ja suureneb üha kiiremini. Paljud statistikatarbijad ootavad samal ajal üha üksikasjalikumat statistikat aina väiksemate piirkondade ja suurema hulga nähtuste kohta. Üksikasjalikuma statistika tegemine ilma andmeobjektide koormust oluliselt suurendamata eeldab uute andmeallikate, meetodite ja tööriistade kasutamist. Samuti on tähtis anda tarbijatele infot senisest oluliselt enam personaliseerituna (kasutajale sobival kujul).

Statistikaameti eesmärk on pakkuda arusaadavat ja asjakohast statistikat.

Eesmärgi saavutamise näitajad ja sihttasemed

Võtmenäitajad	Mõõtmise alus	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tarbija vajaduste arvestamine, rahulolude indeks	Regulaarselt tarbijatele saadetava küsitluse põhjal arvutatud indeks	68	Üle 70 igal aastal				
Statistika kasutamine, meediakajastuste arv	Avaldatud statistika puhul SA andmete ja nendele viitamise ning artiklite avaldamiste arv	6 875	Üle 7 000 aastas				
Statistika kasutamine, veebikülastuste arv, miljonit	Kõikide SA veebilehtede ja andmebaaside külastuste arv	Alustati mõõtmist, ligi 1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5
Grantide maksumus	Grantide kogumaksumus	9,8% põhi-eelarvest	10% põhieelarvest				
Tellimustööde maksumus	Tellimustööde ja teenuste kogumaksumus	9,5% põhi-eelarvest	10% põhieelarvest				

EESMÄRK 2. TAGADA RIIKLIKU STATISTIKA ÕIGEAEKSUS JA USALDUSVÄÄRSUS

Statistikaamet on ühiskonda teenindav organisatsioon, mis teeb riiklikku statistikat. Riiklikku statistikat kasutatakse, kui see kajastab ühiskonna jaoks asjakohaseid teemasid arusaadavalt ja erapooletult. Enamik inimesi kasutab riiklikku statistikat meedia vahendusel, mingi hulk statistika andmebaasi ja analüüside tasemel ning veelgi väiksem hulk üksikandmetena teadusuuringuteks. Statistikaamet peab teenindama kõiki huvirühmi ning tagama kõikidele õigeaegse ja usaldusväärse statistika kättesaadavuse.

Aina kiiremini muutuv maailmas eeldavad statistikatarbijad, et nad saavad statistikat neid huvitavate nähtuste kohta võimalikult kiiresti, eelistatult reaalajas. Kiirus tähendab siin andmete ajakohasust ehk ajavahemikku vaatlusperioodi lõpust kuni avaldamiseni, kuid ka tellimustööde kiirust ehk aega, mis kulub tellimustöö saamisest selle täitmiseni. Statistikaamet seab eesmärgi oluliselt parandada andmete ajakohasust juhtimisotsuste langetamiseks. Kiirusega võib aga kaasneda statistika täpsuse vähenemise risk. Selle maandamiseks peab andmetele ja nende kvaliteedile andma parema selgituse selle kohta, mis allikatest on andmed pärit ja millise metoodikaga saadud. Statistikaamet lähtub oma töös rahvusvaheliselt tunnustatud statistika tegemise põhimõtetest ja kvaliteedikriteeriumitest. Strateegiadokumendi lisa 3 kirjeldab Euroopa statistikasüsteemi tegevusjuhise (CoP) seost käesoleva strateegia eesmärkide ja meetmetega.

Andmete ajakohasuse tagamiseks tuleb rohkem kasutada reaalaja andmeid, mis võib vähendada tulemuste usaldusväärsust. Sellise teabe korral on oluline mõista andmeallika kasutusvõimalusi, andmete enda tähendust (edaspidi metainfo), andmekogude kvaliteeti. Nimetatud tegurite alusel on võimalik toota ka teavet, mis kajastab ühiskonnanahtusi kiiremini.

Statistikaameti eesmärk on tagada statistika usaldusväärsus ja õigeaegsus.

Eesmärgi saavutamise näitajad ja sihttasemed

Võtmenäitajad	Mõõtmise alus	2017	2018	2019	2020	2021	2022
SA usaldusväärsus, indeks	Sõltumatu osapoole tehtud uuringu tulemuse indeks	Metoodika muutus	Riigi 5 esimese asutuse seas	Riigi 5 esimese asutuse seas			
Avaldamiskalendrist kõrvalekalded, %	Mittetähtaegsete avaldamiste suhe kõikide avaldamiste arvu	2,27%	3%	Maksimaalselt 3%			
Missioonide hinnangud, tk	Sõltumatute organisatsioonide antud hinnangud (sh CoP)	Kõik positiivsed	Kõik positiivsed	Kõik positiivsed			

EESMÄRK 3. LUUA KVALITEETSET TEAVET VÕIMALIKULT VÄIKESE HALDUSKOORMUSEGA JA VÄGA EFEKTIIVSELT

Suureneva infovajaduse tõttu on oluline, et infot pakutaks võimalikult väikse halduskoormusega. Statistikaameti kohustus on jälgida, et juhul kui andmed on riigis mõnes allikas juba olemas, ei küsitaks samu andmeid uuesti. Statistikaameti andmekogumise lähteprintsip on rakendada esmajärjekorras kõige väiksema halduskoormuse ja kulutasemega andmekogumine. Lisaks eespool toodule tähendab efektiivsus ka seda, et küsitlusuuringute korral kasutatakse esmalt veebiküsitluse võimalust, teisena telefoniküsitluse võimalust ja viimasena isikult isikule tehtava küsitluse võimalust, kui uuringumetoodika seda võimaldab.

Statistikaamet on tegelenud sisemiste protsesside optimeerimisega. Uue töökorralduse toetamiseks on muudetud oluliselt struktuuri ja alustatud protsesside tõhustamist. Rahva ja eluruumide loenduse tarbeks arendatud infosüsteeme kohandatakse selliselt, et neid oleks võimalik kasutada ka teistes statistikatöodes. Koos uute infosüsteemide juurutamisega on käsile võetud ka metaandmete kirjeldamine ja andmelao loomine. Kõik need ettevõtmised loovad eelduse teha riiklikku statistikat senisest märksa kiiremini ja taaskasutada juba süstematiseeritud andmeid senisest tõhusamalt. Samal ajal on selge, et peamiselt tõhusust taotledes ei tohi riikliku statistika kvaliteet kannatada sedavõrd, et see info liik muutuks potentsiaalsele tarbijale väärtusetuks.

Statistikaameti eesmärk on luua kvaliteetset teavet võimalikult väikese halduskoormuse ja väga efektiivselt.

Eesmärgi saavutamise näitajad ja sihttasemed

Võtmenäitajad	Mõõtmise alus	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andmeesitajate rahulolu, indeks	Regulaarselt andmeesitajatele saadetava küsitluse põhjal arvutatud indeks	-43,6	≥0				
Andmeesitajate halduskoormus, tundi	Küsimustike täitmiseks kulunud aeg (kõikide andmeesitajate kohta)	281 520 tundi	Igal aastal vähenemine 10% eelmise aasta tasemest arvutatuna				
Põhistatistika tegemiseks kasutatud aeg, tundi	Programmipõhise põhistatistika (v.a ebaregulaarne statistika ja arendus) tööde tegemiseks kasutatud aeg	311 191 tundi	Igal aastal sääst 10 000 tundi eelmise aasta põhistatistika tegemiseks kulunud ajast				
Andmekogudest saadud andmeväljade osatähtsus, %	Andmekogudest ja suurandmetest saadud toorbaasi andmeväljade osatähtsus	Ei mõõdetud	Alustatakse mõõtmist				
Töötajate voolavus, %	Töötajate vabatahtlik voolavus	9,6%	≤10%, alates 2020 ≤8%				
Töötajate motivatsioon, motivatsiooniindeks	Töötajate rahulolu uuringu alusel arvutatav motivatsiooniindeks	Ei mõõdetud	Üle 7,0				

Peamised meetmed ja tegevusvaldkonnad

Strateegiliste eesmärkide elluviimiseks on Statistikaamet kavandanud seitse meetet^a. Igas meetmes on konkreetse tegevuse korral määratud eestvedamise eest vastutav osakond (vt lisa 5: „Meetmete alamtegevuste eest vastutavad osakonnad“), mis aga ei tähenda, et nimetatud osakond saaks selle tegevuse ja meetme rakendada teiste osakondade panusega.

MEEDE 1. STATISTIKA TEGEMINE VÕIMALIKULT USALDUSVÄÄRSELT JA EFEKTIIVSELT

Selle meetme elluviimiseks vajalikud peamised tegevusvaldkonnad on järgmised.

- 1 **Arendada ja luua uusi tooteid, mis põhinevad tarbijate vajadustel (vt lisa 4: „Põhistatistika toodete tegevusplaani“).** Strateegiadokumendi lisa esitatud toodete tegevusplaani järgi arendada ja teha tarbijate tellimisel usaldusväärset statistikat. Statistikaamet keskendub oluliste rahvusvaheliste näitajate ja arengukavade näitajate pakkumisele, tagades samas valmisoleku teha statistikat ka tellimustööna.
 - 1.1 **Rahvastikustatistika.** Rahvastikustatistika tegeleb rahvastiku tootegrupi statistikaga. 2018. aastal tehakse 8 statistikatööd, millest 7 on põhistatistika tööd ja 1 registripõhise rahva ja eluruumide loenduse arendustöö kokku 203 väljundnäitajaga. Rahvastikustatistika peamine avaliku huvi esindaja on Sotsiaalministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD.
 - 1.2 **Sotsiaalstatistika.** Sotsiaalstatistika valdkonnas on 8 tooterühma: heaolu, sissetulekud ja vaesus, sotsiaalne kaitse, tööturg, haridus, õigus ja turvalisus, kultuur, turism. 2018. aastal tehakse 42 statistikatööd 1477 väljundnäitajaga. Sotsiaalstatistika peamine avaliku huvi esindaja on Sotsiaalministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD.
 - 1.3 **Majandusstatistika.** Majandusstatistika koondab 13 tooterühma: rahvamajanduse arvepidamine, rahandus, põllumajandus, energia, äristatistika, ettevõtlustrendid, finants- ja kindlustusstatistika, teadus, tehnoloogia ja innovatsioon, transport, tootjahinnad, tarbijahinnad, tööjõukulu ning väliskaubandus. 2018. aastal tehakse 84 statistikatööd 2027 väljundnäitajaga. Majandusstatistika peamised avaliku huvi esindajad on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Maaeluministeerium ja Rahandusministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD.
 - 1.4 **Keskkonnastatistika.** Euroopa keskkonnaarvepidamise strateegia peaeesmärkide alusel tuleb välja töötada üha uusi keskkonnaarvepidamisi. Praeguseks on välja töötatud kuus arvepidamist, nn kolmanda laine neli arvepidamist on planeeritud lähitulevikku ja seotud asjakohase määruse vastuvõtmisega. 2018. aastal tehakse 12 keskkonna tooterühma kuuluvat statistikatööd kokku 136 väljundnäitajaga. Keskkonnastatistika peamised avaliku huvi esindajad on Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium ja Riigikantselei. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat ja ÜRO.
 - 1.5 **Eri valdkondade statistika.** Eri valdkondade statistika all on tooterühmad säästev areng ja regionaalne areng. 2018. aastal tehakse 9 statistikatööd, sh 2 statistikatöö arendust. Eri valdkondade peamised avaliku huvi esindajad on Rahandusministeerium ja Riigikantselei.
- 2 **Vähendada andmeesitamiseks ja -kogumiseks kuluvat aega.** Statistikaamet jätkab andmekogumise lihtsustamist ja efektiivistamist. Koostöös Maksu- ja Tolliameti ning Eesti Pangaga minnakse andmeesitajatega üle masinliidestusel põhinevale andmevahetusele („Aruandlus 3.0“).
- 3 **Otsida ja võtta kasutusele uusi andmeallikaid.** Halduskoormuse vähendamiseks on oluline pidev andmekogude ja allikate seire. Halduskoormuse vähendamiseks rakendab Statistikaamet ühekordse andmekogumise põhimõtet (*once-only-printsip*), kontrollides alati enne uute andmete

^a Vt strateegia kaarti

kogumist võimalikult väikese halduskoormusega allika olemasolu ja hinnates seal olevate andmete kvaliteeti. Sellise andmekogu olemasolul võetakse esmalt andmed sealt.

- 4 **Rakendada kvalitatiivseid uurimismeetodeid küsimustike parendamiseks.** Et tagada selge ja mõistetav andmete esitamine, on väga tähtis küsimustike arusaadavus. Koostöös partneritega testib ja hindab Statistikaamet küsimustike senisest rohkem, kasutades fookusrühma, kognitiivseid intervjuusid jt meetodeid.
- 5 **Töötada välja ja rakendada toodete ning protsesside kvaliteedinäitajad.** Et tagada statistika usaldusväärsus, peavad olulistel väljundnäitajatel olema selged kvaliteedinäitajad. Juhul kui rahvusvahelist kvaliteedinäitajat ei ole, kinnitab selle Statistikaamet.
- 6 **Uuendada statistika tegemisel kasutatavaid meetodikad ja automatiseerida andmetöötluse efektiivsuse kasvuks tootmisprotsessi.** Et saavutada statistika tegemisel suur efektiivsus, on oluline ajakohastada andmetöötlusmeetodid. 2017. aastal moodustati andmetöötluse arenduseks osakond, kelle ülesanne on töötada kiirendatud korras välja uus tootmissüsteem ja seda rakendada.
- 7 **Selgitada välja põhiliste äriprotsesside parandamise võimalused LEANi abil.** See on toetav tegevus, mida rakendatakse püsiva kvaliteedijuhtimise parandamiseks.

MEEDE 2. TEADMUSE LAHTIMÕTESTAMINE

- 1 **Luua eri tarbijarühmadele personaliseeritud teabekanalid.** Suurenev infovajadus toob kaasa soovi saada infot lihtsalt ja selgelt esitatuna. Lisaks klassikalistele ja spetsialistidele mõeldud andmebaasidele on oluline luua eri tarbijarühmadele neid huvitavate näitajate levikanalid.
 - 1.1 Uuel strateegiaperioodil on Statistikaameti fookuses peamistele avaliku huvi esindajatele, kohalikele omavalitsustele ja erialaliitudele mõeldud personaliseeritud veebipõhiste juhtimislaudade arendamine. Selleks tuleb uuendada ameti veebilehte ja võtta statistika levitamiseks kasutusele eri elektroonilised vormingud (nt videod, e-paber jt).
 - 1.2 Oluline areng puudutab ka statistika andmebaasi .Stati platvormil. 2019. aastal on plaanis kasutusele võtta praegu arenduses olev uus .Stati kasutajaliides, mis on paindlik ja modulaarne ning vastab tänapäevastele veebi kasutajaliideste nõuetele. Strateegiaperioodi üks eesmärke on ühineda ka IMFi SDDS Plusi standardiga aastaks 2020. Eesti ühines IMFi SDDSi (Special Data Dissemination Standard) standardiga 1998. aastal. 2012. aastal töötas IMF välja täiendatud standardi SDDS Plus. Uue standardi järgi tuleb luua uutele nõuetele vastav veebileht, kus andmed on kättesaadavad masinloetavas SDMX-vormingus.
 - 1.3 Kindlasti ei unusta Statistikaamet oma partnereid teadlasi, kellele on plaanis luua turvaline keskkond, mis võimaldab teha neile teadus- ja analüüsitööks vajalikud konfidentsiaalsed andmed mugavalt kättesaadavaks. Statistikaamet kaalub võimalust realiseerida see iseteeninduskeskkonnana, mis võimaldaks tarbijal kujundada endale töölaud oma vajaduste järgi.
- 2 **Rakendada andmekaevet ja suurendada andmekaeve kompetentsust.** Piiratud teadmuse ja piiratud ressursside tingimustes on oluliselt suurenenud ootus, et Statistikaametilt saaks tellida andmekaeveteenust. Andmekaeve rakendamine on vajalik uute metoodikate ja nähtuste uurimiseks. Kavas on oluliselt suurendada andmekaeve teadmust koostöös partneritega (nt asutusega Center for Big Data Statistics Hollandis) ning pakkuda andmekaeveteenust vastavalt tellimustele (*think-tank*-teenus).
- 3 **Tugevdada avaldamiseelset analüüsikompetentsust.** Eri nähtuste mõistmiseks on vaja teha märksa tihedamat koostööd peamiste avaliku huvi esindajate ja erialaliitudega. Statistikaamet soovib tugevdada era- ja avaliku sektori dialoogi, et tagada näitajate arusaadavus ja piisav tõlgendus.
- 4 **Parandada statistilist ja andmealast kirjaoskust.** Tänapäevaste nähtuste mõõtmine eeldab selget arusaama andmeallikatest, nähtuse mõõtmise metoodikast ja oskust nähtust andmete kaudu tõlgendada. Statistikaamet pakub tarbijatele tuge nii metainfo, metoodika kui ka andmete tõlgendamise koolitustega.
- 5 **Tugevdada ühiskonnannähtuste kiire lahtiseletamise võimet.** Infoühiskond on toonud kaasa vaeuudiste leviku. Üha enam on vaja kiiresti pakkuda ühiskonnannähtustest arusaamiseks statistikat, mis võimaldaks otsustajatel ja tavakodanikel nähtusi mõista ja teha teadlikke otsuseid. Statistikaamet koostab tegevuskava ühiskonnas arutlusel olevate teemade kiireks kommenteerimiseks ja selgitamiseks ning tagab selle ajakohasuse.
- 6 **Rääkida edulugusid.** Statistikaamet on teinud olulisi edusamme andmekogumise ja statistika levi vallas. Ametit tuuakse sageli eeskujuks Euroopas ja ka mujal maailmas. Statistikaamet töötab selle nimel, et ka tulevikus Statistikaameti innovaatilist ja laiemat rahvusvahelist toetust saavat initsiatiivi maailmas tutvustataks.

MEEDE 3. RIIGI ANDMEHALDUSE JUHTIMINE

- 1 **Luua andmehalduse juhtrühm ja edendada andmehalduse eest vastutust ning tegevust asutustes.** Andmehalduse valdkonna eduks on määrav, et sel oleks eestvedamine ja spetsialistidest töötajad asutustes. Viimaseid nimetatakse ka andmete koordineerijateks (*data steward*). Valdkonna koordineerime võimaldab juurutada ühtsed tegevuspõhimõtted ja standardid Statistikaameti eestvedamisel, määrata suundumused ning tagada sarnane vastutus ja tegevus asutuses.
- 2 **Koordineerida riigi infosüsteemi andmekogude jt statistikas kasutatavate infosüsteemide andmekirjeldusi, edendada semantilist koostalitlusvõimet ning juhtida klassifikaatorite süsteemi.** Praegu ei võimalda riigi infosüsteemi haldussüsteemis (RIHA) olevad andmekirjeldused saada andmehalduse paremaks korraldamiseks vajalikku teavet, olles kas liiga üldised või tehnilised. Kirjeldused on plaanis muuta sisuga tegelejatele arusaadavamaks, et nad saaks edendada ühekordset andmekogumist. Klassifikaatorite kasutuse parandamiseks jätkab Statistikaamet nende kasutuse kooskõlastamist ning loob sobivas osas nende kasutamiseks masinliidesed.
- 3 **Arendada välja riiklik metainfosüsteem.** Üks olulisemaid andmehalduse küsimusi on, milliseid metaandmeid kasutada kirjeldustes info leidmiseks ja sellest aru saamiseks, selle autentsuses ja usaldusväärsuses veendumiseks jms. Kavas on luua ja kasutusele võtta selline metainfosüsteem, mis täidaks eri kasutajate vajadusi ning oleks püsivalt semantiliselt arendatav keeletehnoloogia ja tehisintellekti suunas. Esmalt on kavas koostada valdkondlikud sõnastikud. Statistikaamet on metaandmete kompetentsikeskus andmekirjelduse alal ning kavas on koordineerida andmekirjeldusi kogu riigis. Statistikaamet jälgib ja arendab metainfosüsteemi rahvusvahelises koostöös ja rahvusvaheliste standardite alusel.
- 4 **Luua riiklik andmete arhitektuurilise ülevaate keskkond.** Statistikaamet peab kõrvuti infosüsteemide tehnoloogilise ja struktuurse arhitektuuriga oluliseks pidevat ülevaadet andmearhitektuurist. Selles on oma järjest suurenev roll mittestruktureeritud andmetel (*BigData*), mis on ka üks statistika allikas. Senine ülevaade andmekogude tasandil rahuldab ainult osaliselt, sest sageli on vaja ülevaadet infovarade (sh failid, *skeemad*) või teenuste (liidesed, APId) kaupa. Selle keskkonna eesmärk on kasutajale vajalike andmete lihtne ja arusaadav leitavus (*easy-to-find*) ning see on tihedalt seotud metainfosüsteemiga.
- 5 **Arendada välja andmekvaliteedi kindlakstegemise ja parendamise raamistik.** Statistikas on kasutusel Euroopa statistika süsteemi (ESS) protsessi ja väljundi kvaliteedi hindamise meetodid ning Statistikaamet on selle kompetentsikeskus. Eesmärk on välja töötada andmete sisulise kvaliteedi hindamise meetodid asutustele ja need rakendada. Teiseks on andmekvaliteet ka riigi andmekogude halduse teema. Selles on kavas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töö põhjal rakendada andmehalduse kvaliteedi jälgimiseks küpsusmudelil põhinev käsitlus.
- 6 **Mööta halduskoormust ja rakendada kooskõlastamise kaudu andmekogudes põhiandmete ühekordse kogumise põhimõte (*once-only-printsip*).** Ühekordse andmekogumise ja mitmekordse kasutamise põhimõte tõstab korrektelt üks kord kogutud andmete usaldusväärsust. Eesmärk on juurutada tekke- ja kasutuspõhiste põhiandmete kontseptsioon ning kasutada seda statistika tegemisel. Andmehaldusvõime arendamine annab võimaluse avastada, analüüsida ja vältida statistika tegemisel ning muude ametkondade eesmärkide täitmisel andmete topeltkogumist, kui need on mõnes riiklikus andmekogus juba olemas.
- 7 **Luua valmisolek riikliku andmearhiivi moodustamiseks.** Statistikas kasutatakse praegu ja järjest enam andmeid, mida Rahvusarhiiv ei ole hinnanud arhiiviväärtuslikuks. Plaanis on andmed säilitustähtaja alusel ära hinnata ning rakendada nende elukäigu haldus. See võimaldab õigeaegselt andmed arhiveerida (korrastada ja kirjeldada) või kontrollitult hävitada väärtuse minetanud andmed, mida enam ei kasutata. Loodav andmearhiiv tagaks arhiveeritud andmete pikaajalise säilitamise ja andmete kasutamise nii statistikas kui ka teadusuuringutes.

MEEDE 4. ANDMETEENUSE LOOMINE

- 1 **Kirjeldada Statistikaametis kasutatavate andmete metaandmed ja integreerida metaandmete kasutus infosüsteemidesse.** Statistikatööde metainfo standardne kirjeldamine loob eelduse eri statistikatööde korral kasutatavaid protsesse ja nende etappe analüüsida ning võimaluse korral standardida. Standarditud protsessiosad kulgevad kiiremini ja nõuavad vähem ressursi. Protsesside standardimine loob eelduse 2011. aasta rahva ja eluruumide loenduse ning registripõhise loenduse ettevalmistamiseks arendatud infosüsteemide tõhusaks juurutamiseks ja arenduseks.
- 2 **Arendada edasi Statistikaameti andmeladu.** Andmeladu sisaldab Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmeid süstematiseeritud ja kirjeldatud kujul. Andmelao andmemudeli edasiarendamine teeb hõlpsamaks andmete taaskasutuse, võimaldades andmelaos olevaid andmeid kombineerida ja linkida ning niiviisi kiiresti vajalikku statistikat teha ehk luua olemasoleva info põhjal täiesti uut teadmust. Andmelao arendamine hõlmab samuti ühtse sisendandmete teavitussvõrsta, andmeteavitus (millal andmed on saabunud) võimekuse ning mitte-relatsioonilise arhitektuuriga andmehoidla (andmejärve) loomist.
- 3 **Luua andmete kasutamise teekonna (*data lineage*) jälgimise süsteem.** Et pakkuda tarbijatele usaldusväärset infot nii statistika kui ka andmetena, on oluline välja töötada andmete teekonna jälgimine ning allikate sidumine lõppnäitajatega tarbijatele arusaadavalt.
- 4 **Viia ellu lähteandmebaasi kasutamine kõikides statistikatöodes.** Statistikaameti iga-aastased 150 statistikatööd on paljuski sarnased, vaadeldes kasutatavaid andmeallikaid ja andmete töötlus-etappe. Statistikaameti üks eesmärke on lähteandmete tootmisel taaskasutada andmeladu ja varasemate andmetöötlusetappide andmeid.
- 5 **Pakkuda andmete kasutamise teenust (*data virtualization*).** Statistikaamet peab vajalikuks luua üks keskne virtuaalne ja turvaline keskkond, mille kaudu leiab riiklike andmekogude andmekirjeldused ning vastavad metainfoandmed ja asjaomase õiguse korral pääseb andmetele ligi tänapäevaste andmevormingute kaudu. Statistikaametil pole plaanis füüsiliselt eri andmeid koondada, küll aga tagada võimalus anda ühene ja kontrollitud juurdepääs eri andmekogude andmetele ühe liidese kaudu, lisades vajaliku metainfo. See loob kõigile huvirühmadele tavatarbijatest teadlaste ja andmeanalüütikuteni tänapäevased võimalused analüüsiks kasutada kontrollitud juurdepääsuga andmeid olenemata nende algallikast või vormingust.
- 6 **Pakkuda andmekasutuse mõõtmise teenust.** Andmete kasutamise teenus tagab, et iga andmekasutus on logitav ja analüüsiv. Seetõttu on andmekvaliteedi ja metainfo haldus suunatud mitte kogu andmekooslusele, vaid eelkõige parasjagu kasutatavatele andmekooslustele. See annab omakorda andmekogudele võimaluse tagasisidestada andmete elukäigu haldus (leida andmed, mida ei kasutata) ja vaadata üle ning optimeerida andmete kogumine ja haldamine.
- 7 **Pakkuda andmete otmimise (otsest tuvastust mittevõimaldavat ehk anonüümseks muutmise) teenust.** Eri tarbijarühmad (nt teadlased, andmeanalüütikud, Statistikaameti statistikud) vajavad lisaks andmete ühtsele ligipääsule võimalust kiirelt ja mugavalt eri andmehulkasid omavahel seostada. Uued andmestruktuurid tuleks kirjeldada metainfo tasemel ja andmearhitektid peaksid vastavad andmeseosed valideerima. Kasutuslugude kohaselt konfidentsiaalsed andmed pseudoanonüümistatakse, mis tagab võimaluse andmeid analüüsiks küll seostada, kuid mitte identifitseerida isiku või ettevõtte tasemel.
- 8 **Pakkuda andmete esitamisel masinliidese teenust.** Andmete kasutuslugude jaoks väljaspool Statistikaameti on vaja ühtset masinliidest, et tagada kvaliteetsed algandmed ja ühekordse andmekogumise põhimõtte (*once-only-printsip*) rakendumine teistes infosüsteemides, millega vähendatakse halduskoormust. Kõige olulisem tegevus selleks on projekti „Aruandlus 3.0“ järgmiste etappide elluviimine.
- 9 **Luua statistiliste andmete jaoks ühtne keskkond ja masinliidese võimekus.** Andmete virtualiseerimine võimaldab lahendada avaandmete hajusa kättesaamise probleemi ja teha kõik avaandmed virtuaalselt kättesaadavaks ühtse teenuse kaudu (*data as a service*). Mujal maailmas on seda juba teinud näiteks Uus-Meremaa (programm Data Commons).

Toetavad meetmed ja peamised tegevusvaldkonnad

Statistikaameti eesmärkide täitmiseks on oluline, et asutuses oleksid motiveeritud ja kompetentsed töötajad, tõhusam juhtimine ning arendataks infosüsteeme.

MEEDE 5. PARTNERLUSE LOOMINE

- 1 **Luua senisest tugevam koostöö partneritega (peamised avaliku huvi esindajad).** Praegu osaleb Statistikaamet ministeeriumitega koostöös eelkõige arengukavade tulemuste ja mõju mõõtmisel. Statistikaametil on täpne ülevaade eri andmetest ja oskus nende abil ühiskonnanahtusi mõtestada, seetõttu soovib amet osaleda arengukavade koostamisel (sh koostöö analüütikutega, regulaarsed kohtumised, teadusnõukogud). Statistikaamet pakub partneritele proaktiivselt mitmesuguseid andmeid, tooteid ja teenuseid nende vajadustest lähtuvalt.
- 2 **Juhtida analüütikute võrgustikku.** Statistikaamet kaasab eri nähtuste analüüsiks asjaomase valdkonna eksperte nii teadusasutustest kui ka muudest avaliku ja erasektori üksustest. Samuti aitab Statistikaamet leida andmeeksperte väljastpoolt Eestit.
- 3 **Kaasata senisest enam teadlasi andmekaeveülesannete lahendamisse.** Koostöös ülikoolidega kutsub Statistikaamet ellu projekte ja võistlusi ning pakub praktikakohti, et tutvustada andmemaaailma ja statistika võimalusi.
- 4 **Teha rahvusvahelist koostööd.** Statistikaamet on osa Euroopa statistikasüsteemist ja võtab regulaarselt osa rahvusvaheliste organisatsioonide (OECD jt) statistikakoostööst. Rahvusvaheline koostöö aitab tagada rahvusvaheliste näitajate võrreldavuse ja Eesti huvide esindamise rahvastiku, sotsiaalvaldkonna, keskkonna ning majandusnähtuste analüüsil.
- 5 **Arendada koostööd andmekaeve tehnoloogiaettevõtetega.** Andmeanalüüsi vallas on areng väga kiire. Statistikaamet loob tugevate tehnoloogiapartneritega võrgustiku, et neilt uusimaid suundi õppida arenguga kaasas käia.
- 6 **Registreerida üleriigiliste teadusuuringute andmed.** Riigiasutused ja ülikoolid tellivad palju teadus- ja rakendusuuringuid, mille tulemused on kättesaadavad uuringu tellija juures. Statistikaameti juurde moodustatud register, mis koondaks riikliku tähtsusega sotsiaal-, majandus-, keskkonna- ja rahvastikuvaldkonna uuringute andmed, hõlbustaks nende andmete integreerimist (linkimist ja seostamist) ja taaskasutust ning vähendaks võimalust, et samu andmeid kogutakse mitu korda. See omakorda vähendab nii halduskoormust kui ka kulusid. Uuringute keskse andmebaasi vajalikkusele viitas Riigikontroll juba 2015. aastal.

MEEDE 6. PERSONALI KOMPETENTSUSE SUURENDAMINE

Statistikaamet saab strateegilised eesmärgid täita ainult kompetentsete ja pühendunud töötajatega. Meetme elluviimiseks on vajalik järgmine tegevus.

- 1 **Parandada juhtimise kvaliteeti.** Statistikaamet vaatab üle juhtimistasandi ja koordineerivate ametikohtade rollid ning vastutuse. Koostatakse keskastme ja esmatasandi juhtide kompetentsusmodelid ning juhte hinnatakse regulaarselt. Juhtidele pakutakse vajadustest lähtuvaid arenguvõimalusi ja edendatakse nende omavahelist koostööd. Juhtide järelkasvu tagamiseks tehakse kindlaks juhtimispotentsiaaliga teenistujad, et toetada nende karjääriplaneerimist ja arengut.
- 2 **Suurendada töötajate erialast kompetentsust ja tehnoloogilist võimekust.** Statistika tegemise põhiprotsessist lähtuvalt kirjeldatakse asutuse oluliste ametikoharühmade oskusmodelid. Selle põhjal arendab Statistikaamet välja asutuse koolitussüsteemi ja efektiivsuse tagamiseks õpetab välja sisekoolitajad. Tõhusa aastavestluste süsteemi tulemusena selgitatakse välja töötajate arenguvajadus ja pakutakse arenguvõimalusi.
- 3 **Suurendada töötajate rahulolu ja pühendumust.** Pühendumust aitab suurendada hea ja tõhus sisekommunikatsioon. Oluline on viia vajalik info õigel ajal kõikide töötajateni. Statistikaamet korraldab regulaarselt ühisüritusi ja tunnustab parimaid saavutusi. Rakendatakse meetmeid töö ja eraelu tasakaalu hoidmiseks ning sportimise ja tervise edendamiseks. Töötajate rahulolu ja pühendumuse mõõtmiseks teeb amet regulaarselt töötajate rahulolu uuringuid.
- 4 **Kindlustada järelkasv.** Statistikaamet teeb kindlaks peamised õppeasutused ja erialad, mille lõpetajad on asutusse värbamiseks parima ettevalmistusega. Statistikaamet suhtleb aktiivselt õppeasutustega, tutvustab oma praktikavõimalusi ja värbab praktikante. Kavas on välja töötada asutusesisene praktikaprogramm, mis tutvustaks asutust võimalikult mitmekülgsest. Leida tuleb asutusesisesed praktikajuhendajad ja pakkuda neile arenguvõimalusi.
- 5 **Luua asutusesisesed karjäärivõimalused.** Statistikaamet loob oma töötajatele võimalused ja keskkonna oma võimete ning oskuste rakendamiseks. Pannakse kirja asutusesisese karjääri võimalused ja julgustatakse töötajaid kandideerima sisekonkurssidel.
- 6 **Luua konkurentsivõimeline ja õiglane tasusüsteem.** Kavas on viia asutuse olulistes tööperedes palgatase avaliku teenistuse palgatasemega võrreldes vähemalt mediaantasemele. Ajakohastada tuleb palgasüsteemi ja luua isiku panust arvestav palgapoliitika, sh määrata kindlaks tähtsaimad ametikohad. Palkade sisemist õiglust hindab Statistikaamet tööperede ülevaatamise käigus ja see on palgaotsuste tegemise alus.
- 7 **Ajakohastada värbamisprotsessi.** Statistikaamet töötab välja tööandja *brand*'i ja väärtuspakkumise. Töökuulutuste kujundamisel ja värbamiskanali valikul lähtub asutus sihtrühmadest. Töötajatele pakutakse rotatsioonivõimalusi asutuses (avalikus teenistuses ja rahvusvaheliste partnerite juures).

MEEDE 7. TOOTMISSÜSTEEMI DIGITEERIMINE

Uue strateegia elluviimise oluline eeldus on investeringud infotehnoloogiasse.

- 1 **Õigel ajal asendada vana tootmissüsteem uue, metaandmetega juhitud tootmissüsteemiga.** Uue tootmissüsteemi juurutamine on statistika tegemise kiirendamise ja andmelao loomise eeldus ning seetõttu ka strateegiaperioodi 2018–2022 prioriteet, mille elluviimine võtab esimestel aastatel kogu Statistikaameti arendusressursi. Juurutamine on planeeritud statistika tegemise etappide kaupa andmekogumisest levitamiseni. See, kui palju statistikatöid ja kui kiiresti igas etapis uuele liinile viia õnnestub, oleneb otseselt lisainvesteeringutest.
- 2 **Digiteerida tootmine.** Statistikaamet plaanib uue tootmissüsteemide juurutamisega kirjeldada tootmisetappide sammud, vastutajad ja infovood eri etappide vahel. See aitab välja selgitada tegevuse võimaliku dubleerimise, kordused, katkestused ja nn kinnised ringid. Iga allesjäänud etapi korral kaalutakse, kas seda etappi saab digiteerida täielikult või vähemalt osaliselt.
- 3 **Efektiivistada tootmisetappe tarkvarade integreerimise kaudu.** Statistikaametis on praegu kasutusel üle 30 tarkvara, millest mõni on väga vananenud tehnoloogiaga (16-bitine arhitektuur). Kõikide nende omavaheline integreerimine on kulukas ja osaliselt ka võimatu, arvestades standardeid, mille baasil on rakendused üles ehitatud. Uue tootmissüsteemi juurutamisel püüab Statistikaamet nende tarkvarade arvu vähendada ja allesjäänud tarkvarad omavahel integreerida.
- 4 **Vähendada litsentsikulusid.** Statistikaamet jälgib tarkvaramaailma üleüldist arengut, mille kohaselt vabavaralahendused (*open source*) on hakanud üle võtma suletud ja suurte ülalpidamiskuludega tarkvaralahendusi (Oracle vs. Postgre, SAS vs. R jpt). Selle printsiibi rakendamisel on võimalik litsentsikulusid kokku hoida miljonite eurode väärtuses.
- 5 **Juurutada võimaluse korral tootmisetappides valmistarkvara.** Uue tootmissüsteemi kõige suurem risk on seotud tööde ajalise mahuga. Seetõttu kaalub Statistikaamet võimalust võtta Euroopa ühtse standarditud tootmissüsteemi (GSBPM) osades kasutusele valmis tarkvaramoodulid, mille on kinnitanud ja sertifitseerinud teiste riikide statistikaametid.
- 6 **Võtta kasutusele targad tööriistad.** Tänapäevased tehisintellekti ja masinõppe valdkonna tööriistad võimaldavad äriprotsesse automatiseerida sel moel, mis aastaid tagasi polnud mõeldav. Näitena võib tuua automaatsed ja iseõppivad algoritmid, mis võimaldavad teha vastavaid andmekontrolle, või automaatsed kõneagendid (BOT), mis võimaldavad iseseisvalt vastata lihtsamatele ja enim levinud küsimustele statistikatööde andmete leidmise kohta.

Strateegia uuendamine

Statistikaamet täpsustab juhtkonna eestvedamisel strateegiat ja näitajate sihttasemeid iga aasta septembris-oktoobris järgmiseks aastaks koos eelarve ja statistikaprogrammiga.

Osakondade juhid viivad sõnumid arenguvestluste kaudu töötajateni. Arenguvestlustel lepitakse kokku täpsemad tööülesanded ja seatakse eesmärgid uueks aastaks. Arenguvestlustel ja osakondade tasemel täpsustatud eesmärgid esitatakse juhtkonnale ning vajaduse korral täiendatakse nende põhjal strateegiat. Samal ajal pikendatakse tulevikuvaadet vähemalt aasta võrra.

Lisad

LISA 1. SWOT-ANALÜÜS

SISEMISED TUGEVUSED

- Rahvusvaheliselt tunnustatud ja usaldusväärne statistika, mis on kogu ühiskonnas otsuste aluseks.
- Andmed on kaitstud ja konfidentsiaalsus tagatud.
- Pühendunud ja kogenud töötajad.
- Nüüdisaegne töökeskkond.
- Meediakajastuste hulk on suur ja kasvab.

SISEMISED NÕRKUSED

- Puuduvad süsteemsed planeeritud investeeringud statistika infosüsteemi koostööle ja ajakohasuse tagamiseks.
- Sisemise tõhususe suurendamiseks on vaja töötajate ümber- ja täiendusõpet.
- Eelmiste perioodide muutuste lõpetamine – sisemised muutused jäävad lõpetamata ja teatamata.
- Põhieelarve on jäänud samale tasemele ja selles ei ole raha investeeringuteks.
- Küsimustike arendamiseks ja testimiseks ei ole võetud piisavalt meetmeid (nt kognitiivne testimine).

VÄLISED VÕIMALUSED

- Nõudlus statistika järele suureneb, sest oodatakse andmeid rohkemate nähtuste kohta ning aina kiiremini.
- Klassifikaatorite süsteemi jt standardite kasutamine andmekogudes parandab andmete seostamise ja uute statistikatoodete loomise võimalusi.
- Uute andmeallikate kasutuselevõtt (riigi- ja eraettevõtete tegevuse käigus tekkinud andmed, sh suurandmed jms).
- SA suurem koostöö teadusasutustega võimaldab kasutusele võtta uusi meetodeid, arendada uusi statistikatooteid ja koolitada üliõpilasi statistika tegemise teemal.
- Uus tööjaotus ELis võimaldab osaleda Euroopa statistika tegemisel ja rahvusvahelistes koostöövõrgustikes, mis pakub võimalusi SA töö tõhustamiseks ühislahenduste rakendamise abil.

VÄLISED OHUD

- Suureneb konkurents töötajate pärast pankade, analüüsikeskuste ning interneti- ja infotehnoloogiaettevõtetega.
- Väheneb andmeesitajate valmisolek andmeid esitada.
- Potentsiaalsed andmeallikad ei pruugi sobida riikliku statistika tegemiseks, samuti ohustavad andmekogude andmete kvaliteedi ja koosseisu kooskõlastamata muutused statistika tegemise jätkusuutlikkust.
- Sõltumatute infotootjate konkurentsibidajate vajaduste rahuldamata jätmine toob kaasa SA positsiooni nõrgenemise.
- ELi andmevajadus kasvab, tööde alustamiseks on grandid, kuid jätkamine rahastuseta; tegemata jätmine on karistatav trahviga.

LISA 2. EESMÄRKIDE NÄITAJATE KIRJELDUS

Eesmärk 1. Pakkuda arusaadavat ja asjakohast infot

Näitaja	Arvutamise metodoloogia
Tarbija vajadustega arvestamine, rahuloluindeks	Kord kvartalis ilmub statistika andmebaasi juurde nädalaks „segav aken“, mille abil kutsub Statistikaamet vastama küsimustikule, mis sisaldab hinnanguid andmete ajakohasuse, usaldusväärsuse ja rahulolu kohta. Tarbijalt küsitakse „Kui tõenäoline on, et te soovitate meid oma sõbrale või kolleegile?“ Skaala on 0–10. Lisaks palutakse kliendil vabas vormis oma hinnangut põhjendada ning vajadusel saab küsida veel lisaküsimusi. Soovitusindeksi skaala on kaheksajapalline: –100% kuni +100%. Kui kõik kliendid on lojaalsed, siis on skoor +100%, kui kõik kliendid on ebalojaalsed, siis on skoor –100%.
Statistika kasutamine, meediakajastuste arv	Meediakajastuste arv põhineb meediamonitooringul, mille teenust osutab Statistikaametile Balti Meediamonitooringu Grupp OÜ.
Statistika kasutamine, veebikülastuste arv, mln	Üks veebikülastus on kasutussessiooni jooksul ühe, mitme või kõigi allpool loetletud veebisaitide/lehekülgede/rakenduste kasutamine või korduv kasutamine kuni 30 min jooksul. Loetelu: SA veebisaidi avaleht, „Otsi statistikat“ rubriik, „Metaandmed“ rubriik, Statistika andmebaas, REL 2011 veebisait, Piirkondlik portaal, sh „Piirkondlik portree Eestist“, Nimele statistika rakendus, Interaktiivne rahvastikupüramiid, Interaktiivne abielude infograafik, Statistika blogi. Pikema pausi korral algab uus veebikülastus.
Grantide maksumus, %	Grantide tegeliku kogukulu osatähtsus kinnitatud põhieelarvest.
Tellimustööde maksumus, %	Tellimustööde tegeliku kogukulu osatähtsus kinnitatud põhieelarvest.

Eesmärk 2. Tagada riikliku statistika õigeaegsus ja usaldusväärsus

Näitaja	Arvutamise metodoloogia
SA usaldusväärsus, indeks	Eesti elanikkonna seas toimub kord kvartalis standardankeedi alusel omnibuss-uuring, mille valimis on 1000 vastajat vanuses 15+ aastat. Eesti riigi institutsioonide ja rahvusvaheliste institutsioonide kohta küsitakse „Mil määral Te usaldate järgmisi Eesti riigi ja rahvusvahelisi institutsioone?“, vastusevariandid on „täielikult usaldate / pigem usaldate / pigem ei usalda / üldse ei usalda / raske öelda“. Uuringu teeb Turu-uuringute AS.
Avaldamiskalendrist kõrvalekalded, %	Mittetähtaegsete avaldamiste arv on jagatud kõikide avaldamiste arvuga.

Missioonide hinnangud, tk	Sõltumatute organisatsioonide antud hinnangute arv koos hinnanguga positiivne või negatiivne.
---------------------------	---

Eesmärk 3. Luua kvaliteetset infot võimalikult väikese halduskoormusega ja väga efektiivselt

Näitaja	Arvutamise metodoloogia
Andmeesitajate rahulolu, indeks	Andmeesitajate rahuloluindeks arvutatakse soovitusindeksi metoodika alusel. Soovitusindeks näitab lojaalsete klientide hulka. Andmeesitaja saab vastavalt valimile kord kuus kirja, millega kutsutakse üles uuringus osalema. Andmeesitajalt küsitakse „Kui tõenäoline on, et te soovitate meid oma sõbrale või kolleegile?“ Skaala on 0–10. Lisaks palutakse kliendil vabas vormis oma hinnangut põhjendada ning vajadusel saab esitada lisaküsimusi. Soovitusindeksi skaala on kaheajapalline: –100% kuni +100%. Kui kõik kliendid on lojaalsed, siis on skoor +100%, kui kõik kliendid on ebalojaalsed, siis on skoor –100%.
Andmeesitajate halduskoormus, tundi	Andmeesitaja halduskoormuse hindamiseks küsib Statistikaamet elektroonilise andmeesituskanali eSTATi kaudu laekuvate küsimustike esitajatelt küsimustiku täitmisele kulunud aega. Küsimustiku täitmiseks kulunud aja märkimine on kohustuslik iga küsimustiku ühe perioodi kohta. Ühe perioodi vastused esindavad ka sama küsimustiku ülejäänud perioode. Puuduvad või ebatõenäolised väärtused imputeeritakse.
Põhistatistika tegemiseks kasutatud aeg, tundi	Programmipõhise põhistatistika (v.a ebaregulaarne statistika, statistika analüüs ja statistika arendus) tööde tegemiseks kasutatud aeg. Arvestatud ei ole tootmissüsteemi disaini ja teostamist ega arendustegevust.
Andmekogudest saadud andmeväljade osatähtsus, %	Metoodika on väljatöötamisel.
Töötajate voolavus, %	Töölt lahkunute arv on jagatud töötajate keskmise arvuga. Arvestuses on kasutusel ainult omal soovil töölt lahkunute arvu.
Töötajate motivatsioon, motivatsiooniindeks	Töötajate rahulolu uuringu andmete alusel arvutatav motivatsiooniindeks.

LISA 3. STRATEEGIA EESMÄRKIDE JA MEETMETE SEOS EUROOPA STATISTIKA TEGEVUSJUHISE NÄITAJATEGA

	Meede 1	Meede 2	Meede 3	Meede 4	Meede 5	Meede 6	Meede 7
Põhimõte 1: ametialane sõltumatus. Statistika usaldatavuse tagab statistikaasutuste ametialane sõltumatus poliitilistest, regulatiiv- ja haldusüksustest ja -asutustest ning erasektorist.							
Põhimõte 2: volitus andmete kogumiseks. Statistikaasutustel on selge volitus statistikaks vajaliku teabe kogumiseks. Andmeesitajaid võib seadusega kohustada võimaldama ligipääsu andmetele või esitama andmeid statistika tegemise eesmärgil.							
Põhimõte 3: ressursside piisavus. Statistikaasutuste käsutuses olevad ressursid on piisavad, et täita Euroopa statistika nõudeid.							
Põhimõte 4: kvaliteedile pühendumine. Statistikaasutused on pühendunud kvaliteedile. Nad täiustavad protsesside ja toodete kvaliteeti süstemaatiliselt ja regulaarselt.							
Põhimõte 5: statistiline konfidentsiaalsus. Andmeesitajate privaatsus ja nende esitatava teabe konfidentsiaalsus on täielikult tagatud ja nende esitatavaid andmeid kasutatakse ainult statistika tegemise eesmärgil.							
Põhimõte 6: erapooletus ja objektiivsus. Statistikaasutused arendavad, teevad ja levitavad statistikat, juhindudes teaduslikust sõltumatusest, tegutsevad objektiivselt, pädevalt ja läbipaistvalt ning kohtlevad kõiki tarbijaid võrdselt.							
Põhimõte 7: läbimõeldud metoodika. Kvaliteetse statistika alus on läbimõeldud metoodika. Selle jaoks on vaja asjakohaseid vahendeid, menetlusi ja asjatundlikkust.							
Põhimõte 8: asjakohased statistikamenetlused. Kvaliteetse statistika alus on asjakohased statistikamenetlused, mida rakendatakse statistika tegemise igas etapis alates andmete kogumisest ja lõpetades andmete õigsuse kontrolliga.							
Põhimõte 9: andmeesitajatele liigse koormuse tekitamisest hoidumine. Andmeesituskooormus peab vastama tarbijate vajadustele. Statistikaasutused jälgivad andmeesitajate koormust ja seavad eesmärgid selle vähendamiseks aja jooksul.							
Põhimõte 10: tasuvus. Ressursse kasutatakse tulemuslikult.							
Põhimõte 11: asjakohasus. Euroopa statistika vastab tarbijate vajadustele.							
Põhimõte 12: täpsus ja usaldusväärsus. Euroopa statistika kajastab tegelikust täpselt ja usaldusväärselt.							
Põhimõte 13: ajakohasus ja õigeaegsus. Euroopa statistika on ajakohane ja seda avaldatakse õigel ajal.							
Põhimõte 14: sidusus ja võrreldavus. Euroopa statistika on sisult ja ajaliselt järjepidev ning piirkonniti ja riigiti võrreldav; eri allikatest pärit omavahel seotud andmeid on võimalik kombineerida ja koos kasutada.							
Põhimõte 15: kättesaadavus ja selgus. Euroopa statistikat esitatakse selgelt ja arusaadavalt, avaldatakse sobivalt ja otstarbekohaselt ning see on koos toetavate metaandmete ja juhtnööridega erapooletult kättesaadav.							

LISA 4. PÕHISTATISTIKA TOODETE TEGEVUSPLAAN

TOOTERÜHM: RAHVASTIKUSTATISTIKA

Praegune olukord

Statistikatöö liik	2017		2018		2018		
	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Näitajate arv	Rahvusvahelised näitajad	Riigisisised näitajad
Põhistatistika, tsükliline ja ebaregulaarne statistika	7	115,1	8	155,1	203	109	94
Statistika arendus	1	862,8	1	862,8	–	–	–
Statistiline analüüs	–	–	–	–	–	–	–
Kokku	8	977,9	9	1 017,9	203	109	94

Rahvastikustatistika tegeleb rahvastiku tootegrupi statistikaga. 2018. aastal tehakse 8 statistikatööd, millest 7 on põhistatistika tööd ja üks registripõhise rahva ja eluruumide loenduse arendustöö.

Rahvastikustatistika peamine avaliku huvi esindaja on Sotsiaalministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD. Rahvastikustatistika vastu tunneb avalikkus suurt huvi ja rahvastiku valdkond on statistika andmebaasis üks enim kasutatud valdkondi. Enamikus riiklikes arengukavades kasutatakse olukorra kirjeldamiseks ja seatud eesmärkide mõõtmiseks rahvastikustatistika. Rahvastikustatistika (sh rahvastikuprognosisid) kasutatakse järgmistes arengukavades: konkurentsivõime kava „Eesti 2020“, laste ja pere arengukava 2012–2020, heaolu arengukava 2016–2023, rahvastiku tervise arengukava 2009–2020, rahvastiku tervise arengukava 2009–2020.

2018. aastal avaldatakse 203 väljundnäitajat eri klassifitseerivate tunnuste kaupa.

Arendus

Rahvastikuprognosisid. Tehakse Eesti rahvastikuprognosis ja piirkondlik rahvastikuprognosis, analüüsides varasemate rahvastikusündmuste (sünnid, surmad, ränne) trende. Kogu Eestile tehakse 2–3 stsenaariumi, piirkondadele vaid üks põhistsenaarium, prognoosiperioodiks on maksimaalselt 30 aastat. Prognoosi aluseks on riigisisene tellimus, juurutamisperioodi algus 2018, avaldamine 2019.

REGRELi prooviloenduse tegemine seisuga 31.12.2018. Registripõhise rahva ja eluruumide loenduse prooviloenduse ettevalmistus ja tegemine toetub EL Nõukogu määrusele, juurutamisperioodi algus 2018, andmetöötlus ja analüüs 2019.

REGRELi loenduse tegemine seisuga 31.12.2020. Registripõhise rahva ja eluruumide loenduse meetodika ettevalmistamine ja loenduse tegemine seisuga 31.12.2020. Loenduse ettevalmistus hõlmab partnerlusindeksi väljatöötamist ja suurandmete kasutuselevõttu loenduse tegemisel (elektri tarbimise ja mobiilpositsioneerimise andmed). Arendus toetub EL Nõukogu määrusele, juurutamisperioodi algus 2020, avaldamine 2021–2022.

TOOTERÜHM: SOTSIAALSTATISTIKA

Praegune olukord

Statistikatöö liik	2017		2018		2018		
	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Näitajate arv	Rahvusvahelised näitajad	Riigisisised näitajad
Põhistatistika, tsükliline ja ebaregulaarne statistika	42	1 796,5	41	1 432,3	1 477	853	624
Statistika arendus	–	–	–	–	–	–	–
Statistiline analüüs	–	–	–	–	–	–	–
Kokku	42	1 796,5	41	1 432,3	1 477	853	624

Sotsiaalstatistika valdkonnas on 8 tooterühma: heaolu, sissetulekud ja vaesus, sotsiaalne kaitse, tööturg, haridus, õigus ja turvalisus, kultuur, turism. Iga rühm koosneb statistikatöödest ja -toodetest. 2018. aastal tehakse 42 statistikatööd, millest 35 on põhistatistika tööd.

Sotsiaalstatistika peamine avaliku huvi esindaja on Sotsiaalministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD. Sotsiaalstatistika valdkonnas on suurem avalik huvi tööturu ja sissetulekute tooterühma vastu. Enamikus riiklikes arengukavades kasutatakse sotsiaalstatistikat olukorra kirjeldamiseks ja seatud eesmärkide mõõtmiseks. Sotsiaalstatistika näitajaid kasutatakse järgmistes arengukavades: konkurentsivõime kava „Eesti 2020“, laste ja perede arengukava 2012–2020, heaolu arengukava 2016–2023, rahvastiku tervise arengukava 2009–2020, rahvastiku tervise arengukava 2009–2020, Eesti elukestva õppe strateegia 2020, noortevaldkonna arengukava 2014–2020, „Lõimuv Eesti 2020“.

2018. aastal avaldatakse 1477 väljundnäitajat eri klassifitseerivate tunnuste kaupa.

Arendus

Elamumajandus. Eluruumide ja elamistingimuste kohta statistika avaldamine on riigisisene tellimus, rahastatud grandiga. Metoodika on arendatud REGRELi ettevalmistuse käigus. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Küsimustikus „Infotehnoloogia leibkonnas“ uued küsimuste plokid. Igal aastal vahetatakse küsimustikus osa mooduleid uute vastu välja. Põhineb Euroopa Komisjoni määruel, rahastatud grandiga. Juurutamisperioodi algus: igal aastal uus moodul. Esmaavaldamine: pidev.

Sotsiaaluuringu moodul „Tervis“. Sotsiaaluuringu põhiküsimustikule lisatava mooduliga uuritakse rahvastiku tervises seisundit ja tervisekäitumist, tervishoiuteenuste kasutamist ning tervishoiuressursse ja nende kasutamist. Põhineb Euroopa Komisjoni määruel. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Sotsiaaluuringu moodul „Heaolu“. Sotsiaaluuringu põhiküsimustikule lisatava mooduliga hinnatakse heaolu inimeste enesehinnangulise subjektiivse rahulolu mõõtmise ja subjektiivsete näitajate abil ning hinnatakse inimeste rahulolu eluga ja mitmesuguste tundeliste aspektidega. Põhineb Euroopa Komisjoni määruel. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Tööjõu-uuringu moodul „Ettevõtjad ja FIEd“. Tööjõu-uuringule lisatava mooduliga uuritakse ettevõtjate ja FIEde majanduslikku iseseisvust ning ettevõtjate ja FIEde töötingimusi. Hõlmab palgatöötajate, ettevõtjate ja FIEde võrdlust (sh rahulolu oma tööga). Põhineb Euroopa Komisjoni määruel, rahastatud grandiga. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Töõjõu-uuringu moodul „Töö- ja pereelu kokkusobitamine“. Töõjõu-uuringule lisatava mooduliga uuritakse töö- ja pereelu sobitamise paindlikkust. Põhineb Euroopa Komisjoni määruel, rahastatud grandiga. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Ajakasutuse uuringus veebipäevik + aktiivsusmonitor. Ajakasutuse uuringu andmekogumise metoodika arendus, mille käigus testitakse aktiivsusmonitoride kasutamise võimalusi ja veebipäeviku parendamist. Toetub rahvusvahelisele tellimusele, rahastatud grandiga. Juurutamisperioodi algus 2017, juurutamine 2019.

Palgalõhe. Palgalõhe statistika metoodika uuendamine heaolu arengukava näitajate avaldamiseks aastate 2015–2017 kohta ja alates 2019. aastast. Põhineb Sotsiaalministeeriumi tellimusel. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Sotsiaaluuringu ümberkujundamine. Eesti Sotsiaaluuringu (ESU) vastavusse viimine sotsiaalstatistika raammääruse IESS nõuetega, sh ESU paneeli ümberkujundamine neljalt aastalt kuuele. Toetub rahvusvahelisele tellimusele, EL Nõukogu määruse vastuvõtmisel. Juurutamisperioodi algus 2019 või 2020, esmaavaldamine 2021 või 2022.

Töõjõu-uuringu ümberkujundamine ja vastavusse viimine sotsiaalstatistika raammääruse IESS nõuetega. Põhineb rahvusvahelisel tellimusel, EL Nõukogu määruse vastuvõtmisel. Juurutamisperioodi algus 2019 või 2020, esmaavaldamine 2021 või 2022.

Avalik-õiguslike ülikoolide andmed saldoandmikust. Avalik-õiguslikelt ülikoolidelt küsimustikega andmekogumine asendatakse saldoandmiku andmetega, millega väheneb andmeesitajate halduskoormus. Põhineb rahvusvahelisel tellimusel, sisend UOE andmeedastusse. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Kontsertide andmed veebist kammitud. Muusikaküsimustik eeltäidetakse veebist kammitud kontserdiinfoga, et vähendada andmeesitajate koormust. Põhineb riigisisel tellimusel. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Kasutada isiku-uuringutes rohkem veebi- ja telefoniküsitlusi. Telefoni- (CATI) ja interneti- (CAWI) küsitluste osatähtsuse suurendamine sotsiaaluuringutes. Praegu on CATIs ja CAWIs ainult üheliikmelised korduvalt uuringus osalenud leibkonnad, enamiku uuringus osalejatega teeb intervjuu Statistikaameti küsitaja. Põhineb rahvusvahelisel tellimusel. Juurutamisperioodi algus 2018, rakendamine 2020.

Katsetada turismiuuringus CAWI-CATI ja CAWI-CAPI kombineeritud meetodit. Juurutamisperioodi algus 2019, rakendamine 2020.

TOOTERÜHM: MAJANDUSSTATISTIKA

Praegune olukord

Statistikatöö liik	2017		2018		2018		
	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Näitajate arv	Rahvusvahelised näitajad	Riigisisised näitajad
Põhistatistika, tsükliiline ja ebaregulaarne statistika	79	2 878,4	80	2 774,3	2 027	1 313	714
Statistika arendus	2	98,3	2	98,3	–	–	–
Statistiline analüüs	–	–	–	–	–	–	–
Statistiline register	2	98,3	2	98,3	–	–	–
Kokku	81	2 976,7	84	3 331,4	2 027	1 313	714

Majandusstatistika koondab 13 tooterühma: rahvamajanduse arvepidamine, rahandus, põllumajandus, energia, äristatistika, ettevõtlustrendid, finants- ja kindlustusstatistika, teadus, tehnoloogia ja innovatsioon, transport, tootjahinnad, tarbijahinnad, tööjõukulu ning väliskaubandus. Iga rühm koosneb statistikatöödest ja -toodetest. 2018. aastal tehakse 84 statistikatööd 2027 väljundnäitajaga.

Majandusstatistika peamised avaliku huvi esindajad on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Maaeluministeerium ja Rahandusministeerium. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat, ÜRO, IMF ja OECD. Majandusstatistika valdkonna üksikute toodete tarbijaskond on aga oluliselt laiem – teised riigiasutused, kohalikud omavalitsused, erialaliidud, teadusasutused, ettevõtjad. Majandusstatistikat kasutatakse seatud eesmärkide mõõtmiseks enamikus riiklikes arengukavades: Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020, Eesti infoühiskonna arengukava 2020, energiamajanduse arengukava 2030, Eesti riiklik turismiarengukava 2014–2020, transpordi arengukava 2014–2020, Eesti merenduspoliitika 2012–2020, ehitusmaavarade kasutamise riiklik arengukava 2011–2020, Eesti maaelu arengukava 2014–2020, Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2030 „Teadmispõhine Eesti“.

2018. aastal avaldatakse 2103 väljundnäitajat eri klassifitseerivate tunnuste kaupa.

Arendus

Laevastikupõhine statistika. Merekalapüügisektori laevastiku segmendi põhised andmed majandustegevuse ja sotsiaalvaldkonna kohta (tulud, kulud, investeeringud, tööhõive, palgad). Keskkonnaministeeriumi tellimus, põhineb EL Nõukogu määrusel. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

OFATS. Eesti Pangalt võetakse üle Eesti ettevõtete välismaal olevate tütarettevõtete majandustegevuse statistika tegemine ja avaldamine. Eesti Pank edastas andmeid ainult Eurostatti. Rahvusvaheline tellimus. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2019.

Kuuline teenuste müügi- ja mahuindeks. Töötatakse välja meetodika ja juurutatakse kuuline teenuste müügi- ja mahuindeks. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2020.

Kuuline hulgikaubanduse müügi- ja mahuindeks. Töötatakse välja meetodika ja juurutatakse kuuline hulgikaubanduse müügi- ja mahuindeks. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2020.

Tarbijahinnaindeks, tarbimismeetodil arvutatav SKP, leibkonna eelarve uuring. Rahvusvahelise viiekohalise individuaaltarbimise klassifikaatori (COICOP) juurutamine. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses). Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2020–2021.

Teenuste väliskaubanduse mõju ettevõtlusele. Teenuste väliskaubanduse andmete sidumine ettevõtete majandustegevust iseloomustavate andmetega. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2020.

Taimikasvatuse lisanäitajad. Eeldatavalt suuremahulised muudatused (metoodika, uued näitajad jms) tulenevad uuest regulatsioonist (SAIO), mida praegu töötatakse välja Euroopa Komisjoni tööühmades). Rahvusvaheline tellimus, vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2021.

Põllumajandusloendus. Osa väljundnäitajaid muutub (ulatus ei ole teada, regulatsioon (IFS) alles menetlemisel). Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2021.

Äriteenuste tootjahinnaindeks. Lisaks olemasolevatele äriteenuste hinnaindeksitele töötatakse uut hinnaindeksit välja vähemalt kaheksale uuele teenuseliigile. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2021.

Ettevõtete majandusnäitajad tegevusalarühma järgi omavalitsusüksuste tasandil. Töötatakse välja ettevõtete statistika tegemise eeskiri ettevõtete majandusnäitajate arvutamiseks tegevusalarühma järgi omavalitsusüksuse tasandil ja avaldatakse andmed statistika andmebaasis. Riigisisene tellimus (täpsustub asutustevahelise tööühma lõpparuandes), riikliku tellimuse kokkuleppe vajadus. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Palk. Palga- ja tööturu uued väljundnäitajad (ametialade järgi), detailsem piirkondlik statistika. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018 (jaotus ametialade järgi lisandub hiljem).

Teravilja ja õliseemnete arvestuse uus metoodika. Muudetakse teravilja ja õliseemnete arvestuse metoodikat. Vähendatakse kogutavate muutujate arvu, puudujäävad muutujad leitakse mudelarvestusega (mudel baseerub eelmistel andmetel). Rahvusvaheline tellimus (metoodikamuudatus, käsiraamat välja töötamisel), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Rahvamajanduse arvepidamine (kvartal ja aasta), regionaalne SKP, sektorikontod, valitsemis-sektori rahandus, pakkumise ja kasutamise tabelid, kogurahvatulu ja kaalutud keskmise käibemaksumäära statistika EÜ eelarve omavahendite kohta. Suur revisjon 2019: kogu aegrea ülevaatamine (1995–2019), uute arvestusmetoodikate ja uute komponentide juurutamine, sh kapitali kogumahutuse metoodika edasiarenduse juurutamine. Rahvusvaheline kokkulepe. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2019.

Põllumajandusmaa müügi- ja rendihindade uus mudel. Müügi- ja rendihindade statistikat (statistikatöö 20415) arvutatakse Maa-ameti andmete põhjal. Statistika arvutamisel kalibreeritakse haldusandmeid 2013. aasta statistilise uuringu andmete alusel. Vaja on teha uus uuring, et ajakohastada mudeli parameetreid. Rahvusvaheline tellimus (rahvusvaheliselt võrreldav metoodika), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2020.

SIMSTAT. ELi-sisese kaupade saabumise statistika tegemisel võetakse kasutusele teiste liikmesriikide kaupade lähetamise andmestik. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2020.

Kaupade väliskaubanduse mudelid. Kaupade väliskaubandusstatistika tegemise arendamiseks. Töötatakse välja mudel, et arvutada olemasolevate andmete põhjal netomass, transpordiliik,

tarnetingimused ja kauba statistiline väärtus. Kui mudel õnnestub, see juurutatakse ja ettevõtetelt nende tunnuste kohta enam andmeid küsita. Väheneb halduskoormus ja suureneb statistikatöö maksumus. Rahvusvaheline tellimus (halduskoormuse vähendamine), grant. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2020.

Ehitushinnaindeks. Uute ehitusprojektide põhjal ehitushinnaindeksi kaalustruktuuri viimine baasile 2020 ning arvestusaluseks olevate ehitusmaterjalide nimekirja uuendamine. Rahvusvaheline tellimus, vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2020, esmaavaldamine 2021.

Impordihinnaindeks. Väliskaubandusandmete vahetuse (SIMSTAT) käivitumisel riikide vahel impordihinnaindeksi teha kaalud ja valim teiste algandmete põhjal. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2022.

Põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeks ja põllumajandussaaduste tootjahinnaindeks. Eeldatavad muudatused uue määrase põhjal. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses). Juurutamisperioodi algus 2021, esmaavaldamine 2023.

Tarbijahinnaindeks. Hinnaregistraatorite tahvelarvutite rakenduse juurutamine. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Veetranspordi andmed EMDEst. Veetranspordistatistika tegemisel võetakse kasutusele elektroonilise mereinfosüsteemi (EMDE) andmestik. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2017, esmaavaldamine 2018.

Kindlustuse aastastatistika uus metoodika. Põhivara muutujate kasutamine Solventsus II andmestikust ja küsimustikuga kogumisest loobumine. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Finantsvahenduse põhivara näitajad majandusaasta aruande andmetel. Põhivara muutujate võtmine majandusaasta aruandest ja küsimustikuga kogumisest loobumine. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Energiastatistika Elingi andmetel. Energiastatistika tegemisel võetakse kasutusele Elingi energiatarbimisandmestik ja loobutakse andmete küsimisest elektri tarbijatelt. Riigisisene tellimus, vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2015, esmaavaldamine 2019.

Tööstustoodete ja Intrastati aruande ühildamine. Tööstustoodete ja kaupade lähetamise aruande (Intrastat) ühildamine. Sellega kaasneb kaupade nomenklatuuri muutmise vajadus Prodcomi erisuste tõttu. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine). Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Vabade ametikohtade arvestuse metoodika muudatus. Metoodiline arendustöö, mille käigus hinnatakse töötamise registri, Töötukassa ja eraettevõtete tööportaalide tööpakkumiste andmetike sobivust statistika tegemiseks ja töötatakse välja parim mudel vabade ametikohtade statistika arvutamiseks etteantud nõuete järgi. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

Ekspordihinnaindeks. Tööstustooted – aasta ja väliskaubandusstatistika küsimustiku ühendamine Statistikaametis. Indeks kaalud ja valim tuleb teha teiste algandmete põhjal. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2020.

Tööstustoodangu tootjahinnaindeks. Tööstustooted – aasta üleviimine KN-ile ja ühendamine väliskaubandusstatistika küsimustikuga Statistikaametis. Küsimustikes klassifikaatori muudatus. Indeks kaalud ja valim tuleb teha teiste algandmete põhjal. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2020.

Tehingupõhised andmed statistika tegemisel. Statistikatööde tehingupõhiste andmete detailsuse kokku leppimine, statistika arvutuse eeskirjade muutmine (projekti „Aruandlus 3.0“ osa). Statistika arvutamine muutub teadmusmahukaks. Riigisisene tellimus (halduskoormuse vähendamine), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2016, esmaavaldamine 2018 (palk ja tööjõu andmed); 2020 (ülejäanud andmed).

TOOTERÜHM: KESKKONNASTATISTIKA

Praegune olukord

Statistikatöö liik	2017		2018		2018		
	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Näitajate arv	Rahvusvahelised näitajad	Riigisisised näitajad
Põhistatistika, tsükliline ja ebaregulaarne statistika	11	226,6	12	270,6	136	62	74
Statistika arendus	1	44,0	–	–	–	–	–
Statistiline analüüs	–	–	–	–	–	–	–
Kokku	12	270,6	12	270,6	136	62	74

Muutus statistikatöö liik tööle „Energia arvepidamine“ (10105), kuna lõppes arendusfaas. Statistikatöö liigiks sai põhistatistika.

Euroopa keskkonnaarvepidamise strateegia prioriteetide alusel tuleb välja töötada üha uusi keskkonnaarvepidamisi. Praeguseks on välja töötatud kuus arvepidamist, nn kolmanda laine neli arvepidamist on planeeritud lähitulevikku ja seotud vastava määruse vastuvõtmisega.

2018. aastal tehakse 12 keskkonna tooterühma kuuluvat statistikatööd kokku 136 väljundnäitajaga.

Keskkonnastatistika peamised avaliku huvi esindajad on Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium ja Riigikantselei. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad Eurostat ja ÜRO.

Arendus

Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamine. Keskkonnakaupade pakkumise, kasutuse ja finantseerimise arvestuste lisamine keskkonnakaitsekulutuste arvepidamises teenuste pakkumisele, kasutusele ja finantseerimisele, et näha terviklikku keskkonnasektorit. Rahvusvaheline tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018 (grant), esmaavaldamine 2018.

Energia arvepidamine. Arvestatakse uued arvepidamise komponendid: energiatoodete kasutamine muundatud energia tootmiseks ja energia lõpptarbimiseks, mitmesuguste ettevõttesiseste energiavoogude detailsem arvestamine. Rahvusvaheline tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018 (grant), esmaavaldamine 2018.

Keskkonnamaksude arvepidamine. Uute maksude lisandumine. Rahvusvaheline tellimus. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2019.

Põllumajanduskeskkonna näitajad. Tuleb taas tootma hakata lämmastiku ja fosfori bilanssi, aga ka muid põllumajanduskeskkonna näitajaid, mille andmekoosseis on veel kindlakstegemisel. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2021.

Veekasutuse arvepidamine. Uue arvepidamise meetodika juurutamine, väljundnäitajate lisandumine. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2020–2022.

Metsanduse arvepidamine. Uue arvepidamise metoodika juurutamine, väljundnäitajate lisandumine. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2020–2022.

Ressursside jätkusuutliku haldamise kulutuste arvepidamine. Uue arvepidamise metoodika juurutamine, väljundnäitajate lisandumine. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2020–2022.

Ökosüsteemiteenuste arvepidamine. Uue arvepidamise metoodika juurutamine, väljundnäitajate lisandumine. Rahvusvaheline tellimus (õigusakt menetluses), vaja on riikliku tellimuse kokkulepet. Juurutamisperioodi algus 2019, esmaavaldamine 2020–2022.

TOOTERÜHM: ERI VALDKONDADE STATISTIKA

Praegune olukord

Statistikatöö liik	2017		2018		2018		
	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Arv	Maksumus, tuhat eurot	Näitajate arv	Rahvusvahelised näitajad	Riigisisese näitajad
Põhistatistika, tsükliline ja ebaregulaarne statistika	3	56,7	3	60,1			
Statistika arendus	–	–	2	202,1			
Statistiline analüüs	4	179,6	4	179,6			
Kokku	7	236,3	9	441,8			

Eri valdkondade statistika all on tooterühmad säästev areng ja regionaalne areng. Tegemist on horisontaalsete tooterühmadega, mis koondavad teiste rühmade all avaldatud näitajaid. Eri valdkondade statistika all koostatakse kolme kogumikku: Eesti Statistika Kvartalikirj, Eesti piirkondliku arengu kogumik, muu teemakogumik. Samuti edastatakse andmeid rahvusvahelistele organisatsioonidele.

Eri valdkondade statistika peamised avaliku huvi esindaja on Rahandusministeerium ja Riigikantselei. Rahvusvahelistest organisatsioonidest on põhitellijad ÜRO ja OECD. Eri valdkondade statistika näitajaid kasutatakse järgmistes arengukavades: Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020, Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“.

Arendus

Säästva arengu näitajad. Ülemaailmsetest säästva arengu eesmärkidest lähtudes lisatakse väljundnäitajad, mis on Eestis asjakohased. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2018.

Poliitika mõju kvantitatiivse hindamise mudel. Seaduste mõju analüüsi mudeli väljatöötamine. Riigisisene tellimus. Juurutamisperioodi algus 2018, esmaavaldamine 2019.

LISA 5. ARENGUKAVA AJALINE TEEKAART

Tegevuste kogum	2018	2019	2020	2021	2022
1.1 Arendada ja luua uusi tooteid, mis põhinevad tarbijate vajadustel (vt lisa 4: Põhistatistika toodete tegevusplaan).	Teekaart toodud strateegia lisas				
1.1.1 REGRELI teostamine	31.12.2018 Prooviloendus		31.12.2020		
1.2 EMTA ning EPga minnakse andmesitajatega üle masinliidesusel põhinevale andmevahetusele („Aruandlus 3.0“).	Tulud	Kulud	Investeeringud		
1.3 Otsida ja võtta kasutusele uusi andmeallikaid.	vt. punkt 1.1. teekaart toodud strateegia lisas				
1.4 Rakendada kvalitatiivseid uurimismeetodeid küsimustike parendamiseks.	käsiraamat				
1.5 Töötada välja ja rakendada toodete ning protsesside kvaliteedimõõdikud.	nn. Kriisiplaan	kõik stat tööd			
1.6 Automatiseerida andmetöötuse efektiivsuse kasvuks tootmisprotsessi tegevused.	toobume Accessist, Foxist ja PIast				
1.7 Selgitada välja põhiliste äriprotsesside parandamise võimalused läbi LEANI.					
2.1.1 Peamistele avalike huvi esindajatele, KOVdele ja erialaliitidele juhtimislaudade arendamine.		01.03.2019 v1.0	01.03.2020 v2.0		
2.1.2 Uuendada veebilehte ja võtta kasutusele eri elektroonilised vormingud (nt videod, e-paber jt).					
2.1.3 2019. aastal on plaanis kasutusele võtta praegu arenduses olev uus .Stat kasutajaliides.					
2.1.4 Ühineda ka IMFi SDDS Plusi standardiga aastaks 2020 koos veebilehega.					
2.1.5 Keskkond teadlastele, tehes teadus- ja analüüsitööks vajalikud konfidentsiaalsed andmed mugavalt kättesaadavaks.					
2.2 Pakkuda andmekaeve teenust vastavalt tellimustele (<i>think-tank</i> -teenus).		1.01.2019			
2.3 Tugevdada avaldamiseelset analüüsikompetentsi.					
2.4 Parandada statistilist ja andmealast kirjaoskust nii metainfo, metoodika kui ka andmete tõlgendamise koolitustega.					
2.5 Koostada tegevuskava ühiskonnas arutlusel olevate teemade kiireks kommenteerimiseks ja selgitamiseks.	nn. Kriisiplaan				
3.1 Luua andmehalduse juhtühm.					
3.2 Koordineerida riiklike andmekogude andmestandardeid, klassifikaatoreid, semantikat ja koosseisu.					
3.3 Arendada välja riiklik metainfosüsteem.					
3.4 Luua riiklik andmete arhitektuurilise ülevaate keskkond.					
3.5 Arendada, koolitada ning pakkuda regulaarset andmekvaliteedi tagasisidet andmekogude omanikele ja vastutajatele.					
3.6 Mõõta halduskoormust ja jõustada andmekogud ühekordse andmekogumise põhimõttele.					
3.7 Luua tehniline valmisolek riikliku andmearhiivi loomiseks.					
4.1 Kirjeldada Statistikaametis kasutatavate andmete metaandmed ja selgitada nende kasutamist.					
4.2 Arendada välja Statistikaameti andmeladu ja luua andmelao teavituste infosüsteem.					
4.3 Viia ellu lähteandmebaasi kasutamine kõikides statistikatöodes.					
4.4 Luua andmete kasutamise teekonna (<i>data lineage</i>) jälgimise süsteem.					
4.5 Pakkuda andmete kasutamise teenust (<i>data virtualization</i>).					
4.6 Pakkuda andmete seostamise teenust.					
4.7 Pakkuda andmekasutuse mõõtmise teenust.					
4.8 Pakkuda andmete masinliidese teenust.					
4.9 Luua riigi avaandmete ühtne keskkond ja formaat.					
5.1 Luua senisest tugevam koostöö partneritega (peamised avaliku huvi esindajad).					
5.2 Juhtida analüütikute võrgustikku.					
5.3 Kaasata senisest enam teadlasi andmekaeveülesannete lahendamisse.					
5.4 Teha rahvusvahelist koostööd.					
5.5 Arendada koostööd andmekaeve tehnoloogia ettevõtetega.					
5.6 Registreerida üleriigiliste teadusuuringute andmed.					
6.1 Juhtimiskompetentsi tugevdamine	Juhtide kompetentsimudelite loom Võtmeisikute karjääriplaneerimise				
6.2 Suurendada töötajate erialast kompetentsust ja tehnoloogilist võimekust (oskusmodelid ja sisekoolitajad).					
6.3 Suurendada töötajate rahulolu ja pühendumust.					
6.4 Kindlustada järelkasv.					
6.5 Luua asutusesisesed karjäärivõimalused.					
6.6 Luua konkurentsivõimeline ja õiglane tasusüsteem.					
6.7 Ajakohastada värbamisprotsessi.					
7.1 Asendada õigel ajal vanad süsteemid metaandmetega juhitud tootmissüsteemiga.					
7.2 Digitaliseerida tootmine.					
7.3 Efektivistada tootmisetappe.					
7.4 Vähendada litsentsikuluid.					
7.5 Juurutada võimaluse korral tootmisetappides valmistarkvara.					
7.6 Võtta kasutusele targad tööriistad.					

LISA 6. MEETMETE ALAMTEGEVUSTE EEST VASTUTAVAD OSAKONNAD⁵

Meede 1

1. Vastutavad osakonnad on SSAO, MKSO, EPSO vastavalt lisa 3 teekaardile.
2. Projekti „Aruandlus 3.0“ juhtimiseks on juhtkonna alluvusse loodud eri osakondade esindajatest koosnev projektirühm.
3. Vastutavad osakonnad on SSAO, MKSO, EPSO.
4. Vastutab ATAO.
5. Vastutavad osakonnad on SSAO, MKSO, EPSO.
6. Vastutab ATAO.
7. Vastutavad kvaliteedijuht, FO, SSAO, MKSO, EPSO.

Meede 2

1. Vastutab SLO.
2. Vastutab ATAO.
3. Vastutavad MKSO, SSAO, EPSO
4. Vastutab MKSO, SSAO, EPSO
5. Vastutab SLO.
6. Vastutab SLO.

Meede 3

Meetme tegevusvaldkondade eest vastutajad määratakse tegevusteekaardi alusel pärast strateegia kinnitamist.

Meede 4

1. Vastutab ATAO.
2. Vastutab ALO.
3. Vastutab ATAO.
4. Vastutab ALO.
5. Vastutab ALO.
6. Vastutab ALO.
7. Vastutab ALO.
8. Vastutab ALO.
9. Vastutab ÄTO.

Meede 5

1. Vastutavad SSAO, MKSO, EPSO.
2. Vastutab SSAO.
3. Vastutab SSAO.
4. Vastutab juhtkond.
5. Vastutab ÄTO.

Meede 6

Selle meetme eest vastutab PTO

Meede 7

Selle meetme eest vastutab ÄTO

⁵ Osakondade nimetuste lühendid on lisas 7.

LISA 7. OLULISEMAD MÕISTED KOOS SELGITUSTEGA

Ajakohasus – ajavahemik vaadeldava sündmuse või nähtuse ja seda kirjeldavate andmete avaldamise vahel.

Ametialane sõltumatus – statistikaasutuste ametialane sõltumatus poliitilistest, regulatiiv- ja haldusüksustest ja -asutustest ning erasektorist.

Andmeesitaja – ettevõtted, asutused, organisatsioonid jt majandusüksused, sh kõikvõimalikud riiklikud ja eraõiguslikud andmekogud, ning füüsilised isikud. Majandusüksustele on andmete esitamine riikliku statistika tegemiseks kohustuslik, füüsilistele isikutele üldjuhul vabatahtlik.

Andmekogu – riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks.

Andmeladu – statistika andmeladu sisaldab Statistikaameti kogutud ja töödeldud andmeid süstematiseeritud ja kirjeldatud kujul. Andmeladu teeb hõlpsamaks andmete taaskasutuse, võimaldades andmelaos olevaid andmeid kombineerida ja linkida ning niiviisi kiiresti vajalikku statistikat teha ehk luua olemasoleva info põhjal täiesti uut teadmust.

Andmeobjekt – andmeesitaja, kelle kohta andmeid kogutakse.

Asjakohasus – statistika vastavus olemasolevate ja võimalike uute kasutajate vajadustele.

Avaandmed – andmed, mis peaksid olema vabad kõigile kasutamiseks ja taasavaldamiseks ning mille kasutamist ei tuleks reguleerida autoriõiguse, patendi ega muu mehhanismiga. Siinses dokumendis on avaandmete all mõeldud ka neid andmeid, mis ei ole reguleeritud rahvusvahelise ega riikliku statistika metodoloogiaga.

Avaldamiskalender – annab ülevaate kogu Statistikaameti väljundi avaldamise aegadest. Igal aastal avaldatakse uue aasta avaldamiskalender veebilehel hiljemalt 1. oktoobril. Avaldamisaja muutmisest teatatakse vähemalt kolm kuud ette.

Baasstatistika – ühiskonna minimaalne vajadus riikliku statistika järele: osa sellest võib olla statistikaprogrammis, s.t selle rahastus on tagatud, kuid osa jääb ressursipuudusel statistikaprogrammist välja.

Erapooletus – statistikat arendatakse, tehakse ja levitatakse teaduslikust sõltumatusest juhindudes, tegutsedes objektiivselt, pädevalt ja läbipaistvalt ning koheldes kõiki tarbijaid võrdselt.

Infosüsteem – koosneb teabe kogumise ja säilitamise, töötlemise ning väljastamise vahenditest.

Klient – Statistikaameti kliendid on andmeesitajad ja statistikatarbijad.

Kuubimuutuja – agregeeritud andmeid kirjeldav muutuja.

Registrimuutuja – statistilisi üksikandmeid kirjeldav muutuja.

Riikliku statistika programm – igal aastal järgmiseks viieks aastaks koostatav rahvastiku-, sotsiaal-, majandus- ja keskkonnaalaste statistikatööde loetelu, mis lähtub riigisisisest või rahvusvahelisest statistikavajadusest.

Statistiline konfidentsiaalsus – isiku või majandusüksuse otsest või kaudset tuvastamist võimaldavate andmete kaitsmine avalikustamise eest.

Statistika tarbija – kogu ühiskond. Tarbijate liigitusi on mitmeid, nt kolmene jaotus: lai avalikkus (üldjuhul ajakirjanduse vahendusel ise tarbimist teadvustamata), spetsialistid (nt ajakirjanikud, ministeeriumide ametnikud, ettevõtete turundusspetsialistid, Eurostat) ja teadlased (vajavad eriti üksikasjalikke andmeid põhjalike selgitustega).

Statistikatöö – statistiline uuring, loendus, statistikaväljaanne ja statistiline register.

Tootmissüsteem – tootmise korralduse viis, mis seob tootjad, varustajad ja kliendid tervikuks.

Töötajad – siinses strateegias töötajad ja ametnikud kokku.

Väljundnäitaja – statistika andmebaasis avaldatavad näitajad.

LISA 8. LÜHENDID KOOS SELGITUSTEGA

ALO	– andmelao osakond
ARO	– andmetöötuse ja registrite osakond
ATAO	– andmetöötuse arendusosakond
CAF	– Common Assessment Framework
CAPI	– Computer Assisted Personal Interview
CATI	– Computer Assisted Telephone Interview
CAWI	– Computer Assisted Web Interview
COICOP	– individuaaltarbimise klassifikaator (väljatöötamisel)
EPSO	– ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakond
ESS	– Euroopa statistikasüsteem
FO	– finantsosakond
GSBPM	– Generic Statistical Business Process Model
IFS	– integreeritud statistika põllumajandusettevõtete kohta (Integrated Farm Statistics)
IMF	– Rahvusvaheline Valuutafond
ISKE	– infosüsteemide turvameetmete süsteem
MKSO	– majandus- ja keskkonnastatistika osakond
OECD	– Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon
OFATS	– Eesti ettevõtete välismaal asuvate tüarettevõtete statistika (Outward Foreign Affiliates Statistics)
REGREL	– registripõhine rahva ja eluruumide loendus
RIA	– Riigi Infosüsteemi Amet
RM	– Rahandusministeerium
RMIT	– Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus
SA	– Statistikaamet
SAIO	– põllumajanduse sisendite ja toodangu statistika (Statistics on Agricultural Input and Output)
SDMX	– statistiliste ja metaandmete vahetamise standard
SIMSTAT	– ühtse turu statistika (Single Market Statistics)
SSAO	– sotsiaalstatistika ja analüüsi osakond
SWOT	– analüüsimudel, mille nimetus koosneb sõnadest „tugevused“ (<i>strengths</i>), „nõrkused“ (<i>weaknesses</i>), „võimalused“ (<i>opportunities</i>), „ohud“ (<i>threats</i>)
UOE	– UNESCO, OECD ja Eurostati hariduse ühisandmestik
ÄTO	– äritehnoloogia osakond
ÜRO	– Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Statistikaameti infosüsteemid

.Stat	– statistika andmebaasi tarkvara
eSTAT	– elektrooniline andmete esitamise kanal
iMeta	– integreeritud metaandmete haldussüsteem